

N° 1 JAANUAR 2012 hind 2.20 €

muusika

Doris Kareva
"Isa viiul"

Erykah Badu

JÕULUJAZZ

Donizetti "Maria Stuarda"
Vanemuises

Puccini "Manon Lescaut"
Rahvusooper Estonias

Eesti klaver
ja Euroopa

**Annely
Peebo**

10 muusika

**2012. aastal tähistab
ajakiri MUUSIKA oma
10. aasta ilmumisjuubelit.
Tänu teile, head lugejaid,
oleme saanud muusikaelus
toimuvat teieni tuua!**

Fortuuna loosis kauaaegsete tellijate
vahel väikese uusaastakingitusena
välja heliplaate ja muusikaraamatuid.
Loosiõnne tahtel saavad kingituse:

**Esta Kivisild
Oliver Berg
Mari Tampere-Bezrodny
Ene Pilliroog
Eva Meltsa
Meelis Hainsoo
Eeva Maria Laas
Allan Espenberg
Edvitar Leibur
Heli Lindmäe**

Kingituse valimiseks ja kättesaamiseks
võtke palun ühendust toimetusega
ia@ema.edu.ee või 55 56 18 94.

2012. juubeliaastal
on aga ees ootamas
veel uusi üllatusi!

1st Xinghai Prize International Choir Championships

**Guangzhou (Canton), China
November 8 – 14, 2012**

Guangzhou is different!

- Join choirs from all over the world in China's capital of choral music!
- Be part of the big international Festival Choir
- Compete in one of 11 categories in the Open Competition! Or go for the Xinghai Prize and win € 5,000 in one of 7 categories!
- High class accommodation at low prices
- Best time to visit Southern China: sunny weather and pleasant temperature
- Combine your journey with additional concerts in Hong Kong and Macao

AN INTERKULTUR EVENT
in cooperation with the City of Guangzhou

<http://xinghai.interkultur.com>

1/2012

Algav aasta on Muusika jaoks eriti tähendusrikas, sest tähistame oma esimest väikest juubelit. 2002. aastal alustanud ajakiri on nüüd 10-aastane. Aitäh, kallid lugejad, kes te kõik need aastad olete meiega olnud! Tere tulemast kõigile, kes ajakirja enda jaoks on avastanud!

Juubeliaasta toob kaasa ka mitmeid uuendusi. Värs-kenduskuuri tegi läbi ajakirja logo ja rubriikide nimetused. Logo on nüüd inimlikult käsikirjaline ja rubriiginimed eestikeelsed. Uuel aastal tuleb juurde ka uudset lugemist. Üks neist on teiste valdkondade loomeinimeste esseed oma kokkupuutest muusikaga, avaloo autor on Doris Kareva.

Juubeliaastal oleme lugejatele ette valmistanud ka kingitusi ja üllatusi. Pidage siis Muusika numbritel silm peal!

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Roosikrantsi 11, II korrus, tuba 256, Tallinn 10119
Toimetuse telefon **6 416 016**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,47** eurot number
Aastatellimus **20,50** eurot
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 16 eurot.
Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Annely Peebo
FOTO EESTI MUUSIKAAGENTUUR

KAVA

KES?

2 Virge Joamets. Perfektseks ei saa mitte kunagi.
Intervjuu Annelly Peeboga

UUDISEID MAAILMAST

8 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-
uudiseid maailmast

TÄHT

11 Joosep Sang. Erykah from Amerykah

MUUSIKA

14 Doris Kareva. Isa viiul

PILK

16 Ia Rimmel. Pianistide paraad Tallinnas.
Järelmuljeid teiselt rahvusvaheliselt pianistide
konkursilt "Tallinn 2011"

RAAMAT

18 Avo Kartul. Oluline teos plaadisõpradele.
Raamatust "Eesti vinüülplaatide diskograafia
1954–2010"
20 Airi Liimets, Marit Mäesalu. "Music Inside and
Outside the School"

MULJE

21 Nele-Eva Steinfeld. Klaveririkas Eesti.
Festivalist "Eesti klaver ja Euroopa"
24 Ivo Heinloo. "Jõulujazz 2011" – meeleolusid
seinast seinast
25 Joosep Sang. Inimhääle rikas maailm
26 Virge Joamets. Kuningannad ootavad
päästjat. Donizetti "Maria Stuarda" lavastusest
Vanemuises
28 Raili Sule. Miks Puccini ja "Manon Lescaut"?

UUDISEID EESTIST

30 Muusikauudiseid Eestist

PLAAT

36 Heliplaatide tutvustus

PILL

40 Mati Lukk. Kontrabass – keelpillide
Kalevipoeg

muusika

FOTO ARNO SAAR/SCANPIX

Perfektseks ei saa mitte kunagi

Intervjuu Annely Peeboga

VIRGE JOAMETS
muusikateadlane

Sombune novembripäev. Vanemuise kontserdimaja jahe fuajee. Ringisebivad heledahäälsed saksakeelsed poisid. Intervjuuks on napp kolmveerandtund enne kontserdieelset proovi. Annely räägib õnneks ruttu.

Annely Peebo on Viini Volksoperi solist alates 1997. aastast. Vahepeale jäi viieaastane periood, kui pere suurenemise tõttu oli esinemisi vähem. Kuid möödunud sügisest on ta taas oma koduteatri laval ja vägagi hõivatud solist. Käesoleval hooajal laulab ta seal nimiosi Bizet' "Carmenis" ja Kálmáni "Silvas" ning Orlofskyt Straussi "Nahkhiires". Lisaks veel kontserdid. Sel sügisel on ta osalenud Mahleri Kolmanda sümfoonia ettekandeil Tokyos (dirigent Pietari Inkinen) ja Austria linnades (dirigent Kirill Petrenko). 6. oktoobrist 3. novembrini oli Leipzigi Gewandhaus-orkestri ja dirigent Ricardo Chailly turnee Beethoveni üheksa sümfooniaga, kontserdid olid Leipzigi Gewandhausis, Viini Musikvereinis, Pariisi Salle Pleyelis ja Londoni Barbican Centre'is. Vahepeale jäi veel ühe keeruka kaasaegse teose esitus Napolis (sellest tagapool) ning seejärel esinemised Eestis. Mida üks kunstnik võiks veel soovida!

Kas olete Viini poistekooriga ka varem laulnud?

Ja, üritusel nimega "Christmas in Vienna", aga täiskoosesisuga, laval oli üle saja poisi. See oli minu jaoks suur üllatus, et koor, kes seekord lavale tuli, oli nii väike. Viini poistekoori tuntakse plaadistuste, suurürituste ja teleülekannete põhjal ning on ootamatu, kui järsku tuleb lavale vaid osa neist. Tallinna publik arvas ka, et see on mingi üllatus, küll teised tulevad pärast juurde. Aga nende süsteem ongi selline, et kooliaasta on jaotatud kolmeks semestriks ja koor neljaks väiksemaks. Kaks semestrit on õppetööks ja üks reisi-amiseks. Kui üks koor on reisiril, siis teised õpivad. Siia sõitnud Haydni kooris laulab kakskümmend viis poissi, ent Tallinnas oli laval seitseteist, sest Aasia turneelt naastes jäid neli poissi haigeks ja nad jäid Viini maha. Eile haigestus veel neli poissi.

Kuidas teie tervis selles keerulises kliimas ja aastaajas vastu peab?

See on praegu väga aktuaalne küsimus.

Viimased kaks kuud ongi möödunud praktiliselt ainult reisisid. Sügisene aeg, kõik on nohused ja kõhivad ning lennukis ühes ruumis olles bakterid levivad. Päevast päeva häälega töötades on hingamisteed paratamatult tundlikumad, võtan külmetushaigusi väga kergelt külge. Neid päevi, mil kõik on väga hästi, on suhteliselt vähe ja siis reeglina kontserti ei ole. Aga sellega tuleb elama õppida. Hetkel on mul hingetorupõletik ja antibiootikumiravi. Aga õelda ära kontserte, kus minu osa on väga tähtis, teades näiteks siia tulnud poistekoori väiksust, oleks olnud keeruline. Nii et üritan anda endast parima. Laulmisel avanevad teised kanalid kui rääkimisel ja kui oskad neid tehniliselt kasutada, on võimalik hääl kätte saada. Rääkimine on haigena keerulisem

Palju te oma suure koormuse juures oma lapsi näete?

Lapsi näen siis, kui olen kodus Viinis ja teen seal etendusi. Aga lapsed on ka väga palju minuga kaasas käinud. See on muidugi komplitseeritud, sest siis ei ole rahu, et tööle kontsentreeruda. Ja vanem poiss on eelkoolialine, tal on omad trennid ja programmid, on keeruline teda neist välja tirida. Aga lauljate elu ongi perioodiline. Kaks-kolm kuud võib olla väga intensiivset aega (näiteks jõulude eel on kõigil muusikuil palju tööd), siis on kaks-kolm kuud jälle kergem. Ja kodus olles olen ma laste pärast. Mul ei ole ju selliseid ärakäimisi nagu tavalistel emadel-isadel, kes on iga päev üheksast viieni tööl. Õnneks on mul ka väga tore mees, kes pole artist ja hoiab minu seljataguse vaba. Laste kasvatamisel on ikka hoidjaid kasutatud ja ka minul on abilisi, kes hoolitsevad minu äraolekul nii laste kui ka kodu eest.

Kuidas te üldse lauluerialale sattusite?

See on pikk lugu. Lapsena laulsin ma tänaval, autos, rongis – igal pool, kus võimalik. Minu muusikakasvataja viis mu laulukonkursile, kus ma edukalt esinesin. Väiksele lapsele oli tähelepanu suureks motivatsiooniks, pealegi kui selle eest sai ka kommi ja küpsist. Ema, kes ei ole küll kõige musikaalsem inimene, tundis mu ande siiski ära ja pani mu kuueaastaselt Viljandi muusikakooli klaverit õppima. Loomulikult tekivad puberteedias või isegi varem teised huvid. Mulle näiteks meeldis väga sport, peotants – kõik muu, ainult mitte klaveri harjutamine. Aga tänu ema sihikindlusele sai muusikakool hästi lõpetatud. Sel ajal oli mul õnneks juba teatud küpsus, oskasin mõelda, mida edasi tahta ja ma

teadsin, et muusika teeks mulle rõõmu. Nii läksin viieteistaastaselt Tallinna Muusikakeskkooli. See oli üks suur algus. Kõigepealt iseseisvusele – laps läheb üle internaadilule ja tuleb ainult nädala lõpus koju, ent need nädalalõpujäävad järjest harvemaks ja harvemaks, sest kord on see, kord teine esinemine... Nii et viieteistaastaselt hakkasin põhimõtteliselt ise oma elu kujundama, ise oma asjade eest hoolitsema.

1990. aastal lõpetasin TMKK kooridirigendina. Laulsin Nooruse kooris ja 1990–1994 Eesti Filharmoonia Kammerkooris, millega oli palju välisreise. Avanes uus maailm, horisont laienes. Siin väikeses Eestis laulame me oma laule väga hästi, meie koorikultuur on väga-väga kõrge, aga teadmised teistest maadest olid tollal suhteliselt väikesed. Nähes, mida kõike veel on võimalik teha, kuidas arenda, jäi see pisik mulle sisse. Kuidas seda teostada, oli veel lahtine. Ja siis ühel heal päeval aastal 1993 tuli mul mõte

minna Helsingisse laulukursusele, lihtsalt enda huvides. Lõppkontserdil kuulis mind Austria professor Gerhard Kahry, kes kutsus mind Viini enda juurde õppima. Natuke kodutööd tehes sain teada, et ta on väga nõutud õpetaja ja tema juurde õppima saamine tähendaks kolme aasta pikkust järjekorda. Oli suur eelis, et ta oli nõus mind kohe võtma ja nii ma ka kohe läksin. Dirigendiharidusega

oli Viini Muusika- ja Draamakunsti Ülikooli lauluklassi sisseastumiseks väga lihtne teha.

Algus tundus paljutootav. Aga võõras keskkonnas üksi elama hakata... 1994 oli veel keeruline aeg. Nüüd on igal pool eestlased, saatkonnad, kes sind toetavad. Siis olin ma suhteliselt üksik. Olin lootnud inglise keele baasil hakkama saada, ent see ei õnnestunud. Austrias tollal sellist rahvusvahelist noort seltskonda nagu praegu ei olnud. See oli aristokraatlik, väikekodaanlik riik, neil oli oma nägemus asjadest, omad lemmikud. Kui sa sinna sisse said, oli väga hästi, muidu hoiti distantsi. Aga ma ajasin sihikindlalt oma asja. Olen niisugune inimene, et kui olen millegagi alustanud, siis üritan selle lõpuni viia, ükskõik mis hinnaga. Patja nutmist oli palju ja see aeg ei olnud lihtne.

Pärast kaht ja poolt aastat õpinguid kutsuti mind ooperisse ette laulma, mis oli muidugi absoluutne absurd – nii lühikese õppeaja-pole mitte ükski laulja võimeline mingisugust repertuaari pak-kuma. Üldjuhul õpitakse seal seitse aastat, siis minnakse väiksema-tesse teatritesse, kogutakse kogemusi, otsitakse agentuur, kes sind esindab. Samas põlnud mul ka midagi kaotada, tahtsin lihtsalt

SEEST SIIRUVIIRULINE, PEALT KULLAKARVALINE

Mõeldes Annely Peebo *lied*-kontserdile, tärkas meeltesse see tervendav taim, mida rahvasuu nii mõnusalt kirjeldanud. Lauljanna näo ja kujuga assotsieeruvad Leonardo "Mona Lisa" ja Giorgione "Puhkav Venus", temast hoovab küpse viljavälja positiivset energiat, kaunis ja hästi koolitatud ühtlane hääl kõige selle teenistuses. Siiruviiurilulis tekkis erinevatest kvaliteedikihetidest.

Kava koosnes lauljanna sõnul tema lemmikutest ja sisaldas *lied*-repertuaari sisukamaid ivasid, tunnistades interpreti soovi vaadata süvenenult endasse ja võtta keerukaid ülesandeid.

Tiiu Levald (Sirp 17. IV. 2009)

Annely Peebo ja
Andrea Bocelli 2003.
aastal Lauluväljakul.
FOTO PEETER LANGOVITS/
SCANPIX

ANNELY PEEBO ROLLE:

- Maddalena** (Verdi "Rigoletto", Viini Staatsoper ja Volksoper)
- Tuhkatriinu** (Rossini "Tuhkatriinu", Volksoper, Klosterneuburg, Aix-en-Provence)
- Donna Elvira** (Mozarti "Don Giovanni", Volksoper)
- Sextus** (Mozarti "Tituse halastus", Volksoper)
- Dorabella** (Mozarti "Così fan tutte", Nancy, Milano, Volksoper, Genova, Caen, Baden-Baden, Praha)
- Henri** (Heubergeri "Ooperiball", Volksoper)
- Cherubino** (Mozarti "Figaro pulm", Volksoper, Klosterneuburg)
- Achilles** (Ofenbaueri "Penthesilea", Volksoper, maailmaesietekanne)
- Mercedes** (Bizet "Carmen", Volksoper)
- Hänsel** (Humperdincki "Hansuke ja Greteke", Volksoper)
- Meroe** (Ofenbaueri "Szene Penthesilea Ein Traum", Volksoperi ja "Viini pidunädalate" ühistöö)
- Flora** (Verdi "La traviata", Busseto, Ravenna, Mantova, Reggio nell'Emilia)
- Melibea** (Rossini "Il viaggio a Reims", Soome Rahvusooper)
- Niklaus** (Offenbachi "Hoffmanni lood", Savonlinna, Klosterneuburg)
- Orlofsky** (Straussi "Nahkhiir", Volksoper)
- Boccaccio** (Suppé "Boccaccio", Volksoper)
- Hermia** (Britteni "Suveöö unenägu", Volksoper)
- Teine ja Kolmas daam** (Mozarti "Võlulööd", Volksoper, Staatsoper, Napoli, Genova)
- Zaida** (Rossini "Türklane Itaalias", Volksoper)
- Karolka** (Janáčeki "Jenufa", Milano La Scala)
- Lilleneiu ja Üks Hääl** (Wagneri "Parsifal", Napoli)
- Silva** (Kálmáni "Silva", Volksoper)
- Carmen** (Bizet "Carmen", Volksoper)
- Medoro** (Händeli "Orlando", Ravenna)
- Fatima** (Weberi "Oberon", München)
- Guvernant** (Britteni "Kruvikeere")
- Octavian** (Richard Straussi "Roosikavaler")
- Komponist** (Richard Straussi "Ariadne Naxoselt")

proovida, mis saab. Tegelik huvi oli mul ikkagi veel seotud dirigeerimisega, ma ei olnud veel päris kindel, mida edasi teha. Ette-laulmise järel sain kohe kaheaastase lepingu, mis oli täielik sensatsioon mitte ainult minu, vaid ka ülikooli jaoks, sest tollel ajal ei olnud ükski üliõpilane saanud suurde Viini ooperimajja otse koolist ja pealegi veel nii lühikese õppimisaja järel.

See oli suur samm edasi, aga ka tagasi, sest ma ei pidanud peale hakkama mitte nullist, vaid kaugelt miinusest. Mul puudus repertuaar, mul puudus teadmised, kuidas laval liikuda. Seal on omad tavad, sa ei lähe lihtsalt punktist A punkti B, vaid vahepeal tehakse väike "poogen". Aga seda keegi ei räägi. Riigiooperis pole kellelgi aegagi selliste asjadega tegelda. Sinna tulevad professionaalid, kõik käib suhteliselt kiiresti. Minu esimene roll oli Maddalena Verdi "Rigolettos" (Viini Staatsoper, 1997 – autor), kes on sisuliselt prostituit. Noor inimene on nagunii oma kompleksidega laval ja mängida kohe niisugust osa, pealegi oma partnerit tundmata, sest proovi ju ei olnud, sain ainult lavastuse video. Lauljat, kellega pidin suhet arendama, nägin tund aega enne etendust. Aga nii need kui ka muud etendused läksid hästi. Energiakulu, magamata ööd, pinget, mida läbi elasin – see kõik oli ränk. Ent siht, kuhu poole liikuda, oli nüüd silme ees. Istusin tihti teatris, vaatasin, mida laval peab ja mida ei pea tegema. Niiviisi arenesin.

Mul oli palju õnne ka. Õeldakse ju, et ilma õnnelike juhusteta meil edu ei ole, tuleb olla õigel ajal õiges kohas, koos õigete inimestega. Mul õnnestus teha Giorgio Strehleriga, kes oli Itaalias üks suurimaid lavastajaid, tema Milano Teatro Piccolo avamisel Mozarti "Così fan tutte" Dorabellat. See oli väga tähtis üritus, mida kajastati üle terve maailma. Samuti kehastasin Florat Franco Zeffirelli filmis "La traviata". Nii et ma sattusin kokku väga mõju-kate inimestega tänu õnnelikele juhustele ja oma julgusele. Algas oli võrreldav tsunamiga – suur laine tuli üle minu ja ma lihtsalt ujusin kaasa. Samas need, kes peavad vastu, saavad ka tugevamaks. Olen suutnud seda teed jätkata ja jääda maa peale, n-ö normaalseks. Ma ei ole kunagi tahtnud minna päris tippu. Leian, et neil, kes tippkümnes liiguvad ja ainult oma karjäärile pühenduvad, jääb väga suur osa tõelisest elust – pereelust, tunnetest puudu. Üks minu suurtest eeskujudest, kuulus metsosopran Agnes Baltsa, kes laval veel praegugi, otsustas omal ajal lapsi mitte saada. Nüüd on ta väga rikas eakas daam, kes ostis Kreekas endale saare. Seal ta ükski istubki, sest fännid lähevad teiste, uute staaride juurde ning tema artistist abikaasa reisib palju. Ta on üksik, ma julgeks öelda kibestunud, ja seda mina ei soovi. Olen alati üritanud käia kuldset keskteed. Ma ei loobu oma erialast, oma tööst, see elab minus ja ilma selleta ma ei saa ega taha olla, selle peab endast välja laskma. Aga ma ei loobu ka mitte mingil juhul oma pereelust ja lastest.

Praegust perioodi võingi nimetada naudingute ajaks. Olen ehitanud tugeva vundamenti, mille peal olla ja edasi tegutseda. Täna võin öelda, et mul on vedanud. Olen juba pikemat aega Viini Volksoperi esi-metso. Olen saanud laulda Viini ja teistel Euroopa tähtsamatel üritustel, alates Vatikanis paavstile esinemisest (2003, Beethoveni Üheksas sümfoonia paavst Johannes Paulus II 25. ametiaasta pidustustel – autor) kuni kontserdini "Christmas in Vienna". Mind on Austrias omaks võetud, mul on oma fänniklubi, kes käib alati etendustel ja toob mulle lilli. Võib-olla on see ka põhjus, miks ma sinna oma kodu rajasin. Artistil on ju põhimõtteliselt ükskõik, kus elada, kui on lennujaam ja agentuur. Viini rajasin tõesti oma kodu. See ei välista, et me kunagi Tallinna tagasi ei tule, sest mu mees on selles mõttes väga vabameelne ja avatud ning Eesti talle väga meeldib.

Kas te Eestiga seoses millegi järele puudust ei tunne?

Euroopa on nii väikseks jäänud! Lennukid lendavad, suhtlemine on nii kättesaadavaks tehtud. Olen praegu oma vanematega palju rohkem kontaktis, kui Tallinnas elades. Me vestleme peaaegu iga päev, tean nende igapäevasest elust palju rohkem kui siis. Nüüd, jõulude ajal tuleb jälle terve pere kokku ja oleme mitu nädalat koos. Ma käin ka päris tihti siin. Siiski, võimalus minna lastega nädalalõpuks vanaema juurde, see meil puudub.

Ja juured jäävad juurteks, see on päris selge. Kui ma kuulen või laulan ise eesti isamaalisi laule, siis on seda lauldes emotsioonid palju suuremad kui Viinis mõnda sealset patriootilist laulu kuuldes – see mind ei puuduta, mul ei ole sellega oma mälestusi ja seoseid. Aga ma olen juba suhteliselt kaua ära olnud, varsti kaheksateist aastat. Ma ei saa enam öelda, et olen ainult eestlane. Olen saanud ka austerlannaks, kogu mu töökeskkond on seal, samuti kodune keskkond. Mul on seal väga head sõbrad-tuttavad. See loobki kodutunde.

Palju teil praegu rolle varnast võtta on?

Ma ei ole neid kordagi kokku lugenud. Seda oleks ükskord päris tore teha. Neid on päris palju. Metsosopran on hääleliik, kes saab palju laulda, ja mina olen veel kõrge metso, seega laulan tihti ka sopranile kirjutatud osi. Paraadrolliks on hetkel Carmen. Läbi on lauldud kõik Mozarti metsopartiid (Dorabella, Cherubino, donna Elvira, Zerlina, Sextus, Idamantes), kogu prantsuse ja itaalia metso-repertuaar.

Mis laadi lavastused teile rohkem meeldivad, kas traditsioonilisemad või moodsamad?

See sõltub väga palju ooperist. Mis puutub näiteks Mozartisse,

siis klassikaline, vanade ilusate, natuke rokokoolike kostüümidega laad sobib sellesse helikeelde sisse kodeeritud miljösse paremini. Olen teinud Mozartit ka modernselt ja ka see jõuab kohale, aga siis peab veidi teisiti mängima. Paljudes ooperites on tegelasteks noored inimesed, kes on armastusest lugenud üksnes raamatutest ega ole enam kogenud. Pikas rokokookleidis olles, kui keegi kergitab veidi su kleidiserva või võtab sul ümber kinni, on seda šokki, *Erlebnis*'t, võimalik paremini välja mängida.

Modernses võtmes lavastuses on see keeruline, sest tänapäeval teavad noored tihti rohkem kui nende vanemad. Aga ma absoluutselt ei fännan modernseid lavastusi, kus on näiteks kasutatud alasti inimesi. Ma ei taha seda näha, ma ei taha selles osaleda.

Olete mõnikord ka keeldunud?

Õnneks ei ole mul olnud nii kohutavaid elamusi. Aga olen osalenud projektis, kus minul ei olnud vaja riidest lahti võtta, ent minu ümber oli kakskümmend viis alasti inimest. Prooviperioodid olid loomulikult kõigil hommikumantlid ja asi toimis, aga kui etendusel kakskümmend viis minutit oma aariat laulsin, alasti inimesed mind ümbritsemas, siis mingil hetkel tundsin, et kõik muutus väga ebameeldivaks. Minu meelest ei pea laval alasti inimest näitama, nii või teisiti näeme seda igal pool. On rolle, kus alastust võib vaja minna, näiteks mõne inglise või muusa puhul. Aga seda on võimalik delikaatselt näidata, võtta ilus inimene, jätta temast siluett. See on ilus, kõik saavad asjast aru. Aga nii nagu on erinevaid inimesi, on ka erinevaid maitseid. Lõunamaades pooldatakse rohkem traditsioonilist laadi, Kesk-Euroopas, eriti Saksamaal, eksperimenteeritakse rohkem. Selle tõttu on seal ka publikut vähemaks jäänud. Sellest peaks õppima, muidu jäävad neil majad tühjaks.

Aga kuidas on Viinis?

Viin on klassikaline linn. Viinis on neli ooperiteatrit – Staatsoper, Volksoper, Theater an der Wien ja Kammeroper. Kahes viimases eksperimenteeritakse, teistes pigem mitte.

Kuidas te end 20. sajandi helikeeles tunnete?

Ma olen seda üsna palju laulnud, viimati sügisel Napolis. Luca Francesconi on praegu tõusev helilooja Itaalias. Tema oratoorium “Terra” ehk “Maa” lavastati ooperina Itaalia riigi 150. aasta pidustuste puhul, mida peeti septembri lõpul ja oktoobri algul. Mul oli seal kandev roll. See on atonaalne muusika, mida oli väga keeruline õppida. Teosesse peidetud sõnum jõudis aga kohale ja võeti hästi vastu, ent see oli niisugune aja investeerimine, mida minu vanuses ja minu töökoormuse juures vaja ei lähe. Ma õpin suhteliselt kiiresti, “Carmeni” õppisin näiteks kahe nädalaga selgeks, kuid “Terra” võttis kuu aega. Ja kui sa teed siis ainult viis etendust ja sellega asi piirdubki, on kurb. Eelistan pigem jääda repertuaari juurde, mida mängitakse igal pool ja mida saab vajadusel uuesti välja kaevata. Õnneks etendub “Terra” 2013. aastal ka mujal, see on tore uudis.

Eksperimente peab muidugi tegema. See ei olegi niivõrd musitseerimine, kui omamoodi matemaatika, tõeline ajutöö, solfedžo ekssam. Ja see ei tee tegelikult paha, niisugune elukool paneb aju tööle. Tihti öeldakse ooperilauljale: tee lauluõhtuid, et oma häält kultiveerida, saada see “höbeniit” jälle kõlama. Pidevalt suurel laval laiahäälset muusikat lauldes võib kergesti kaotada selle väga konkreetse oobertooni.

Kuidas teil kammerlauluga lood on?

Oi, mina teen seda paralleelselt kogu aeg. Mul on õnneks kontserdid ja etendused vaheldumisi. Siit lähen jälle Mahleri kolmandat sümfooniat laulma. Seal on hoopis teine kontsentratsioon, hoopis teine vokaal – mängib suur orkester, kaksada inimest, ja sa pead selle peale “istuma” väikese *piano*-tooniga, mida ei ole ooperilaval ilmiski vaja.

Kas tunnete, et mõni helilooja on teie häälele eriti sobiv?

Gustav Mahler. Mahleri aasta (sada aastat surmast – *autor*) saab just kahjuks läbi. Olen Mahlerit maailma eri kohtades palju laulnud, kõiki tema laulutsükleid: “Des Knaben Wunderhorn”, “Kindertotenlieder”, “Das klagende Lied”, “Das Lied von der Erde”. Ka Teist ja Kolmandat sümfooniat. Olen nendega väga head kriitikat ja suuri ovatsioone saanud. Teine, kelle helikeel mulle väga sobib, on Richard Strauss. “Roosikavaleri” Octavian ja “Ariadne” Komponist – need on täiesti minule kirjutatud rollid.

Osalesite 2010. aastal Estonia teatri Bellini ooperi “Capuletid ja Montecchid” kontsertettekandes. Kas teid võib Estonias ka lähitulevikus näha-kuulda?

Estonias on suured muutused, ka ERSO direktor vahetus. Mul ei ole absoluutselt mitte mingisuguseid kontakte olnud ja ma ei oska selle kohta pealt mitte midagi öelda. Aga ma arvan, et küll see tuleb. Tihti on nii, et pakkumised ja mõtted tulevad liiga hilja, siis kui kalender on juba täis ja on raske sinna midagi veel vahele paigutada. Aga mul on väga hea side Järviiega. Teen Paavo

Järviiga tihti kontserte, ka Kristjaniga. Kindlasti on plaanis ka tulevikus nendega koos musitseerida.

On teil esinemise päeval ka mingid rituaalid või toimingud, või vastupidi, asjad, mida kindlasti ei tee?

Kahe väikese poisi emal ei saa olla mitte mingeid rituaale, sest enne teatrisse minekut keedan veel ruttu süüa või tegelen muude koduste toimetustega. Lastetu artisti elu on kindlasti teine. Sel päeval peaks püüdma vähem rääkida, kindlasti veidikeseks pikali heitma, siis on hääl puhanud. Mul on kõik teisiti, ei ole lihtsalt võimalik end kodusest elust selleks päevaks välja lülitada, ja ma ei tahagi seda. Olen alati öelnud – pean õppima selle elukutsega normaalselt elama. Söön kõike, mis mulle maitseb, ka šokolaadi. Siiani on kõik toiminud. Miks ei peakski? Kõik sõltub psüühikast. Kui inimene arvab, et miski mõjub talle halvasti, siis mõjub-

ki. Loomulikult ei tohi eelneval õhtul pidutseda, juua alkoholi, rääkimata suitsetaamisest või muust sellisest. See ei tule kõne allagi. Laulmine on töö nagu iga teine, ent laval pead olema tuhandeprotsendilise kontsentratsiooniga, teisiti ei saa.

Välismaistes orkestrites töötab päris palju Eestist pärit mängijaid, samas kui lauljaid on välismaal tööl väga vähe. Oskate seda kõrvaltvaatajana kuidagi seletada?

See on delikaatne teema. Ma ei ole EMTAs kunagi tunde kuulamas käinud ja ma ei tea eriti palju sealsetest õppemeetoditest. Varem oli siin palju vene kooli, suure hääle tekitamist, *bel canto* laulmist ei propageeritud. Nüüd on palju muutunud, on tulnud välismaa professoreid, kes on uut värvi sisse

toonud. Estonia teatrisse on tulnud põnevaid noori lauljaid, kes laulavad väga ilusti. Nii et areng on olemas. Aga tänapäeval ei lähe müügiks ainult hääl, vaid kogu pakett. Suurtesse metropolidesse ei tule ju kokku lihtsalt head lauljad, vaid parimatest parimad. Konkurents on tohutu. Lauljalt oodatakse ajuti liigagi palju, ka head võimalust ja kehaproportsioone. Samuti pead olema siiskus, pead oma auraga näitama, kes sa oled. Kui noor laulja soovib välismaale pääseda ja läheb ette laulma, ongi tema hirmus tahtmine see, mis teda takistab sinna saamast – keha ja hääl on pinges. Tegelikult tuleb olla väga rahulik, enesekindel, *relaxed*, siis on see ka hääles.

Nii et tookord Helsingisse laulukursusele minnes olite piisavalt relaxed?

Kindlasti, sest ma ei läinud sinna midagi näitama, vaid täiesti niisama. Sageli öeldakse: ma ei saa veel minna, ma veel ei oska. Olen aja jooksul aru saanud, et perfektseks pole võimalik kunagi saada ning et meie erialal õpib ainult laval, mitte klassiruumis. Tuleb ennast tundma õppida, kõike proovida ja õppida ennast müüma koos kõigi oma heade omaduste ja vigadega. Klassiruum ja lava on kaks täiesti erinevat maailma. Kui oled laval, siis ega eestlane ei ole väga rõõmsa näoga, ei naerata ega anna sulle energiat tagasi, vaid on küllalt kriitiline ja äraootav. Ja see on pilk, mis sööb energiat. Noor laulja vajub seda nähes tihti laval kokku. Mina võin, vastupidi, võtta kellegi sihikule, hakata talle energiat andma ja näen, kuidas inimene tasapisi “ärkab”. Kuid selleks on vaja palju lavakogemusi ja enesekindlust.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Paavo Järvi ordeni Chevalier de l'Ordre des Arts et des Letters kavaler

Orchestre de Paris' peadirigent **Paavo Järvi** pälvis teenete eest Prantsusmaa muusikaelus **Prantsuse vabariigi kunsti- ja kirjanduse rüütliordeni** (Chevalier de l'Ordre des Arts et des Letters). Seda autasu antakse välja juba 1957. aastast tunnustusena Prantsusmaa või teiste riikide loomeinimestele, kes on kirjandusliku või kunstilise loomingu poolest silma paistnud või soodustanud oma tegevusega Prantsusmaa kultuurialaseid suhteid teiste riikidega. Eestlastest on autasu saanud veel Arvo Valton ja Anne Erm. Paavo Järvi on Orchestre de Paris' peadirigent alates 2010. aastast, teinud selle orkestriga üle kolmekümne kontserdi ning andnud välja kaks CD-plaati. Le Figaro koostas hiljuti Prantsusmaa orkestrite pingerea ning seal oli Orchestre de Paris teisel kohal. Esimesel kohal on Pariisi Ooperi orkester.

Esa-Pekka Salonen pälvis Grawemeyeri auhinna

Soome helilooja ja dirigent **Esa-Pekka Salonen** pälvis 2012. aasta **Grawemeyeri auhinna** 2009. aastal kirjutatud Viiulikontserdi eest. Lugu valiti välja 165 teose hulgast. Viiulikontserdi esmaesitaja oli 2009. aastal Leila Josefowitz. Preemiati annab igal aastal välja Grawemeyeri Fond Louisvill'e Ülikoolis väljapaistvate teoste ja ideede eest kunsti-, teaduse- ja humanitaarvaldkonnas. Seda auhinda peetakse üheks maailma mainekamaks kompositsiooniahinnaks, mida võrreldakse sageli Nobeli preemiaga. Esmakordne auhindamine toimus 1985. aastal ja laureaaside seas on olnud Lutoslawski, Ligeti, Adams, Boulez ja Kurtág. Premeeritute hulgas on ka Saloneni kaasmaalane Kaija Saariaho. Saloneni Viiulikontserti plaanitakse esitada Milanos, Brüsselis, Luxembourgis, Philadelphias, Bostonis ja Londonis. Teost on mänginud veel Thomas Zehetmair ja Julia Fischer.

Tänavune Grawemeyeri auhinna võitja **Esa-Pekka Salonen**.
FOTO INTERNETIST

Suri Montserrat Figueras

23. novembril suri 69-aastaselt katalaani sopran **Montserrat Figueras**, mõjuka vanamuusikaansambli **Hespèrion XXI** liige ja ansambli juhi Jordi Savalli abikaasa. Hespèrion XXI asutas 1974. aastal Šveitsis Jordi Savall ning ansambli repertuaaris on peamiselt Euroopa keskaja ja renessansiajastu muusika. Montserrat Figuerase lapsed, tütar Arianna ja poeg Feran, on samuti ansambli liikmed. Figueras osales veel ka ansamblite La Capella Reial de Catalunya ja Le Concert des Nations töös. Tema ärasaatmine toimus 25. novembril.

Inglise plaadifirma EMI oksjonil

Inglise **plaadifirma EMI** jagati novembris toimunud enampakkumisel kahe pakkuja vahel – Prantsusmaa korporatsioonile Vivendi kuuluv maailma suurim plaadifirma Universal Music ja maailmas suuruselt teise plaadifirma Sony juhitud investorite konsortsium. Universal pidi oma osa eest välja käima 1,9 miljardit dollarit ja Sony 2,2 miljardit dollarit. EMI Music, mis koondab suure hulga väiksemaid plaadimärke, kuulus varem ettevõttele Terra

Firma, kes soetas firma 2007. aastal 8,4 miljardi dollari eest, millest 5,5 miljardit oli laenatud Ameerika Ühendriikide pangandusgrupilt Citigroup. EMI müük tähendab aga suurt muutust plaaditurul. Veel viisteist aastat tagasi võis plaaditurul näha viit suurt firmat: Universal, EMI, BMG, Sony ja Warner, millest nüüdseks on alles vaid kolm. 2008. aastal müüdi BMG Sonyle ning nüüd jagati EMI omakorda Universal ja Sony vahel. Seega võib tõdeda, et turg jaguneb tulevikus ilmselt kahe suurema kompanii Universal ja Sony vahel, sest EMI jagamise järel on Warner neist märgatavalt väiksem tegija. Mis saab täpselt EMI klassikaosakonnast, ei ole veel täpselt teada, kuid oletuste kohaselt sulab see ajapikku kokku Deutsche Grammophoni ja Decca plaadimärkidega.

Erkki-Sven Tüüri värske teos "Flamma"

Erkki-Sven Tüüri sulest ilmus värske heliteos **"Flamma"**, mis kõlas 5. novembril maailmaesiettekandes Canberras, esitajaks teose tellija Austraalia Kammerorkester dirigent Richard Tognetti juhatusel. Lugu esitati Austraalias 19. novembrini kokku seitsmel kontserdil. Tüüri, kes dirigent Richard Tognetti sõnul on üks tänapäeva veenvamaid keelpillidele kirjutajaid, seob orkestriga üks varasemgi koostöö: 2007. aasta Austraalia-turneel tõi Austraalia Kammerorkester koos plokklöödivirtuosi Genevieve Lacey'ga esiettekandele Tüüri teose "Whistles and Whispers from Uluru".

"Flamma" (ladina keeles tuleleek) loob erinevaid muusikalisi allusioone: tuli kui vaatamäng, kui hävitav ja puhastav jõud. Austraalia ajalehe The Australian 7. novembri väljaandes kirjutab ajakirjanik Vincent Plush: "Flamma" loob silme ette muusikalise pildi tule rollist meie keskkonnas ja psüühikas. Nagu paljude tänapäeva juhtivate maalikunstnike tööd, nii ka Tüüri meeliülendav muusika avardub ja koondub, vaibub ja seejärel jälle lahvatab. Vaatamata piltlikkusele on Tüüri "Flamma" siiski kogum ühendatud ideid muusi-

kalistest protsessidest. Tüür süütab ideid, mis möirgavad raevuka intensiivsusega ning mida toidavad haaravad rütmid ja läbitungivad akordid, tekitades nukraid ja kõledaid harmooniahorisonte. Tüür loob elava ja kohati hirmutava pildi jõust, mis on nii puhastav kui ka hävitav.”

Sibeliuse Kaheksanda sümfoonia visandid

Soomes tehti kindlaks, et juba aastaid varem leitud **Sibeliusele** omistatud käsikirjakatked on ülimalt suure tõenäosusega helilooja **Kaheksanda sümfoonia** visandid. Seda kinnitab ja selleks kogus tõendusmaterjali soome muusikateadlane Timo Virtanen. Ajaleht Helsingin Sanomat avalikustas hiljuti video Helsingi Filharmooniaorkestri proovist, kus esitati Jean Sibeliuse kadunuks peetud Kaheksanda sümfoonia materjali. Selle orkestriga oli Sibeliusel tihe koostöö ja seal esitati paljusid helilooja sümfoonilisi teoseid. Aastaid arvati, et kadunud Kaheksanda sümfoonia materjal ei ilmu kunagi päevalgele ja et kriitilise meelega helilooja põletas partituuri 1945. aastal. Helsingin Sanomat muusikakriitik Vesa Siren nimetas kuulnud katkendeid soome klassikalise muusika pühaks graaliks.

Helsingi Musiikkitalo juhid lahkusid ametist

Soome kultuuritegelaste suureks üllatuseks lahkusid hiljuti ilma pikema selgituseta ametikohtadelt tänavu augustikuus suurejooneliselt avatud **Musiikkitalo** juhid **Helena Hiilivirta** ja **Kenneth Katter**. Lahkumise põhjusi meedias eriti ei lahata, kuid levib siiski info, et kahe juhi vahel ei olnud head suhted. Samuti kurdavad Musiikkitalo kasutajad ja rentijad, et hoo-ne majandamine ei toimu kõige paremini. Ajalehe Helsingin Sanomat sõnul tekitas probleeme asjaolu, et asutusel oli kaks juhti. Hiilivirta alustas Musiikkitalo plaanijana, hiljem muudeti tema ametinimetus direktoriks. 2010. aastal määrati haldusjuhiks aga Kenneth Katter, kellest sai teisisõnu Hiilivirta otsene ülemus. See mõjus ilmselge sammuna Hiilivirta vastu, kes kandideeris ise samale ametikohale. Helsingin Sanomat teatab, et käimas on otsingud uue direktori leidmiseks.

Anne-Sophie Mutteri 35 aastat lavateed ja Gustav Adolfi preemia

Tänavu tähistas **Anne-Sophie Mutter** oma rahvusvahelise lavatee **35. aastapäeva**. Plaadifirma Deutsche Grammophon andis sel puhul välja neljakümnest CDst koosneva kogumiku, milles on esindatud

kõik Mutteri viimase kolmekümne viie aasta salvestused sellele firmale. Anne-Sophie Mutter pälvis hiljuti veel Gustav Adolfi nimelise heategevuspreemia, mis on üks protestantliku kiriku vanimaid auhindu, aastast 1832. Preemia on saanud nimetuse Rootsi kuninga Gustav II järgi ning sellega tunnustati tänavu Mutteri aktiivset Ida-Euroopa lastele suunatud heategevuskampaaniat. Mutter kasutab oma kuulsust juhtimaks tähelepanu tänapäeva ühiskonna meditsiinilistele ja sotsiaalsetele valupunktidele, andes regulaarselt heategevuskontserte.

Norwegian Air plaanib keelata tšellode transpordi lennukabiinis

Skandinaavia suuruselt teine lennufirma **Norwegian Air** plaanib **keelata tšello-de transportimise lennukabiinis**, sest see on juhtkonna arvates ohtlik. Seadus pidi jõustuma juba tänavu 1. novembril, kuid see lükati siiski edasi, sest Norra maailmakuulus tšellist Truls Mørk lubas seaduse jõustudes Norrast lahkuda. Seni on enamik lennufirmasid maailmas lubanud tšellosid kabiinis vedada, juhul kui tšellole ostetakse pilet. Norras on Truls Mørkiga ühinenud mitu orkestrit, sest uue seaduse jõustumine tekitaks suuri probleeme kontserdireiside korraldamisel.

VARIA

Soome dirigent **Leif Segerstam** määrati hiljuti **Malmö Ooperi orkestri** peadirigendiks ja tema ametiaeg algab selle aasta jaanuarist.

Bostoni sümfooniaorkester andis hiljuti teada, et dirigent **Riccardo Chailly** jätab järgmise kahe kuu jooksul terviseprobleemide tõttu ära kõik kontserdid. Bostoni orkester on alates kevadest ilma peadirigendita, mil sellest ametist lahkus James Levine ja kuuldavasti on kõige eelistatum kandidaat sellesse ametisse just Riccardo Chailly.

Salzburgi festival tellib tulevaks hooajaks neli uut ooperit,

teatas festivali uus kunstiline juht **Alexander Pereira**, kelle sooviks on, et festival oleks suunanäitajaks ka nüüdismuusika vallas. Ooperite loojaks on György Kurtág, Marc-André Dalbavie, Thomas Adès ja Jörg Widmann.

Milano La Scala tervitas oma uut muusikalist juhti **Daniel Barenboimi** streigiga ning ära jäi esimene kolmest kontserdist. Põhjuseks toodi ületunnituste mittermaksmine. Streigid on La Scalas aga juba nii tavalised, et enamasti ei ületa need isegi uudisekünnist.

BBC plaanib selle aasta jooksul avada internetis suure **digiar-**

hiivi BBC raadiosaadetest.

Arhiiv hakkaks kandma nime **Audiopedia** ning seal saab teha otsinguid, kuulata saateid ning jagada programme sõpradega.

Sügisel **Reikjavíkis** uude **Harpa kontserdimaja** kolinud **Islandi Sümfooniaorkestri** muusikud ähvardavad streigiga, sest soovivad Islandi hiljutisele majanduskrahhile vaatamata 36 protsenti palgatõusu.

Dirigent **Lorin Maazel** pani oksjonile oma **Guadagnini viiuli** aastast 1783, mis müüdi hiljuti 1,1 miljoni USA dollari eest. Saadud rahaga toetab Maazel enda rajatud Castletoni festivalil noori muusikuid.

Youtube'is on välja selgitatud kõige populaarsem klassikaline pianist, kelleks on ukrainlane **Valentina Lisitsa**, kes ületab miljoni vaatamisklikiga isegi kuulsat hiinlast Lang Langi.

Harvardi ülikooli arstiteadlased Steven Zeitels ja Bob Langer on leiutanud viisi, kuidas **ravida geeli abil inimese häälepaelu**, mis on näiteks operatsioonil kahjustada saanud. Häälepaeltesse süstitakse geeli, millel on võime vibreerida ühes sekundis kuni 200 korda ja mis imiteerib kahjustada saanud häälepaelu.

IVO HEINLOO

jazzikriitik

Suri jazztrummar Paul Motian

22. novembril suri New Yorgis üks legendaarsemaid löökpillimängijaid **Paul Motian**. Stephen Paul Motian sündis Philadelphias 1931. aastal ja sai tuntuks aastatel 1959–1964 **Bill Evansi** trios mängides (juba enne oli ta olnud näiteks **Thelonious Monki** ansambli trummar). Isikupärase ja uudse lähenemisega Motian kuulus 1970. aastatel **Keith Jarretti** “Ameerika” kvartetti ning mängis koos **Charlie Hadeni**, **Dewey Redmani** ja paljude teiste jazzitippudega. Motiani kollektiivist **Electric Bebop Band** kerkisid esile sellised tänaseks maailmakuulsad instrumentalistid nagu **Kurt Rosenwinkel**, **Ben Monder** ja **Chris Potter**.

Motiani viimased plaadid andis välja ECM. “Lost in a Dream”, millel Motian musitseerib koos Chris Potteri ja **Jason Moraniga**, ilmus 2010. Klubis Birdland salvestatud albumil “Live at Birdland” (2011) võib Motiani kõrval kuulda **Lee Konitzit**, **Brad Mehldaud** ja Charlie Hadenit. Viimastel aastatel elas Motian peamiselt Manhattanil ning oli tihe külaline kuulsas Village Vanguardis. Veel eelmise aasta septembris andis ta seal nädala jagu kontserte koos **Greg Osby** ja **Masabumi Kikuchiga**.

Arvustus kontserdist, mis ei toimunud

Austria suurim päevaleht Kronen Zeitung avaldas novembris arvustuse **George Michaeli** kontserdist Viinis, mis tegelikult aset ei leidnud. Vaid paar tundi enne kontserdi algust selgus, et 21. novembrile planeeritud kontsert jääb artisti terviseprobleemide tõttu ära. See aga ei takistanud ühel ajakirjanikul kirjutada terve lehekülje pikkust ülevaadet koos ohtra fotomaterjaliga. Anekdootlik juhtum leidis kajastamist ka rahvusvahelises meedias. Sama ajaleht on varemgi sündmustest ette rutanud, näiteks ilmus 2008. aastal ülevaade valimisdebatist, mis polnud veel toimunud.

Selgus maailma parim DJ

Maailma mainekaim elektroonilisele tant-

Gregory Porter, uus täht vokaaljazzi taevas.

FOTO INTERNETIST

sumuusikale pühendatud ajakiri, Suurbritannias välja antav DJ Mag valis oktoobris 2011. aasta sada parimat DJd. Esimesele kohale platseerus Prantsuse produtsent **David Guetta**, kelle jaoks see oli esimene kord tabeli tipus troonida. Guetta selja taha jäid aastatel 2007–2010 edukaimaks tunnustatud hollandlane **Armin van Buren** ning samuti Hollandist pärit **DJ Tiesto**. Parimate DJde valimisele rahvahääletuse teel pandi alus 1997. aastal ning hääletusest võtab igal aastal interneti vahendusel osa sadu tuhandeid fänne kõikjal maailmast.

Guetta saavutus on seda tähelepanuväärsem, et alates üheksakümnendatest on edetabeli tipus domineerinud *trance*-muusikat viljelevad DJd, kuid prantslane on pigem *house*'i, *electro* ja popi esindaja. Guetta alustas plaadikeerutamisega juba kaheksakümnendatel, kui *house*-muusika alles hakkas populaarsust koguma. Tema hitikirjutamise oskus ning koostöö selliste popstaaridega nagu **Kelly Rowland**, **Black Eyed Peas** ja **Akon** on talle toonud edu nii Euroopas kui ka Ameerikas, kus tantsumuusikal on olnud alati võrdlemisi keeruline peavoolu raadiojaamade *playlist*'idesse murda.

Lisaks DJdele reastab DJ Mag igal aastal ka sada planeedi silmatorkavat öö-

klubi. Esimesele kohale valis tantsumuusika austajaskond seekord maailma parima peopidamiskohana tuntud Ibiza saarel asuva klubi Space.

Jazzwise valis aasta albumi

Suurbritannia juhtiv jazziajakiri Jazzwise kuulutas novembris 2011. aasta parimaks albumiks vokalist **Gregory Porteri** plaadi “Water”. Teise koha sai trompetist **Ambrose Akinmusire** (“The Heart Emerges Glistening”) ja kolmanda Norra saksofonist **Marius Neset** (“Golden Xplosion”). Esikümnesse mahtusid veel **Kurt Elling**, **Keith Jarrett**, **Gretchen Parlato** jt. Jazzwise'i detsembri-jaanuari topeltnumbris ilmusid ka kriitikute individuaalsed edetabelid; paremusjärjekorda pandi ka aasta jooksul toimunud jazzikontserdid.

Californias sündinud ning New Yorgis elav Gregory Porter on esimene laulja, kes Jazzwise'i muusikakriitikutelt esikoha on teeninud. Teismelisena tegeles Porter ameerika jalgpalliga, kuid õlavigastus sundis teda spordist loobuma ja muusiku elukutse kasuks otsustama. Porteri häält on võrreldud **Nat King Cole'i** omaga ning talle ennustatakse suurt tulevikku.

Erykah from Amerykah

JOOSEP SANG

Usun, et Erykah Badu kontsert 2001. aasta festivalil “Pori jazz” ei lähe mul eales meelest. Esmalt tuli lavale tema bänd, kruvides tükk aega aeglast, laiska gruuvi. Siis tuli toona kolmekümneaastane Badu, kes istus veerand tunniks diivanile, tõmbas pikka peenikest sigaretti ja testis teenitult diivalikul ilmel publiku seas valitsevat atmosfääri. See oli hetkeks, kui lauljatar lõpuks mikrofoni juurde astus, juba kaunikesti kuum. Ometi oli see alles algus. Erykah Badu kontsert kestis kokku kaks ja pool tundi ning oli nii energiline, kaasahaarav, vaheldusrikas

ja sisukas, nagu vaid harvad kontserdid, kus ma olen elu jooksul viibinud. Kontserdile järgnes ka pikk pressikonverents, kus Badu osutus sõnaosavaks, selgelt mõtleavaks ja tugevate seisukohtadega kunstnikuks. On, mida meenutada.

Epohhi loov debüüt

Määratu elamuse valmistas Erykah Badu mulle juba hoopis varem, aastal 1997, kui ilmus tema debüütplaat “Baduizm”. Album ei raputanud ainult mind, vaid tervet muusikamaailma, tuues Badule kaks

Badu istus veerand tunniks diivanile, tõmbas pikka peenikest sigaretti ja testis teenitult diivalikul ilmel publiku seas valitsevat atmosfääri.

Ta laulab tihti asjadest, mida ta koges lapsepõlves ja ei suutnud vältida oma täiskasvanuelus...

Grammy auhinda (praegu on tal neid neli), kõrgeid kohti mitmes edetabelis ja neo-souli diiva tiitli. Paljud võrdlesid tema tämbrit, aga ka jazzilikku vokaalstiili Billie Holiday omaga (ehkki juba mainitud presikonverentsil tunnistas Badu, et teadis Holidayd varem eelkõige tänu filmile “Lady Sings the Blues”, kus Lady Day rolli täitis soulidiiva Diana Ross). “Baduizm” oli tollase kommertsiaalse *r’n’b*, hipopi ja souli kontekstis tõeline revolutsioon.

Tekkis uus mõiste neo-soul, mis ei peljanud jazzit, vana *funk*’i ega afromuusika elemente ning paistis silma tugeva sõnumi ja muusikalise sisukuse poolest. Neo-souli esimeste meistriteoste seas on D’Angelo debüütplaat “Brown Sugar” (1995) ja Maxwelli “Urban Hang Suite” (1996), kuid kindlasti ka Erykah Badu “Baduizm”, mis kõlab veel tänagi lihtsalt vastupandamatult ja on minu (aga ka paljude teiste) meelest oluliselt parem kui ükski Badu järgmine album.

Karjääri käändkäigud

1997. aastal andis Badu välja ka oivalise kontsertplaadi “Baduizm Live”, kus ta korraldab oma ja laenatud laule esitades ridamisi muusikalisi plahvatusi. Vaid kolme taustalaulja ja kolme taustamuusikuga esinudes (trummidel on viimasel “Jazzkaarel” tõelise *funk*-tulevärgiga esinenud ja kont-

serdi käigus mitu liitrit higi valanud Pogie Bell) krutib lauljatar selliseid gruuve, milliseid ma olen harva kogunud, loobumata jazzilikust mitmekesisusest, muusikalisest tõsiseltvõetavusest ja söakatest seisukohavõttudest.

2000. aastal tuli välja plaat “Mama’s Gun”, mis jätkas esikalbumi jazziliku souli radadel, kuigi ei suutnud (arusaadavatel põhjustel) enam sama suurt üllatust valmistada.

Kuid siis tabas Badud loova mõtte kramp. Ta andis küll ohtralt kontserte (ta veedab praegugi kaheksa kuud aastast tuuril), kuid ei suutnud luua uut muusikat. Lõpuks leidis Badu lahenduse selles, et hakkas tuuril (millele ta andis nimeks “Frustrated Artist Tour”) salvestama lihvimata, jämmipõhiseid palu, taganttõukajaks toores *funk* ja tänavateadlik hip-hop, mida Badu on alati tähtsaks pidanud. Nii sündis

ERYKAH BADU YOUTUBE'IS

“Otherside of the Game”

(albumilt “Baduizm”, 1997)
Debüütplaadi üks jazziliku-
maid laule, teemaks hak-
kamaaamine urbaanse
USA reaalsuse ja pahupoo-
lega.

“Bag Lady” (albumilt “Mama’s Gun”, 2000)

Erykah Badu kui stiiliikoon,
sotsiaalset sõnumit unus-
tamata.

“Honey” (singel aastast 2007)

Mänguline video, kus Badu
“astub üles” souli, popi ja
rocki ajaloo kuulsatel plaat-
dikaantel.

“Window Seat” (albumilt

“New Amerykah Part Two:
Return of the Ankh”, 2010)
Badu kõnnib Dallase täna-
vatel, käigu pealt lahti riie-
tudes. Jõudnud kohani,
kus tapeti president
Kennedy, on ta alasti ja
langeb püssilasu peale.
Video filmiti “geriljastiilis”,
tavajalakäijate seas, ning
tõi kaasa kohtuasja.

FOTOD INTERNETIST

2003. aastal album “Worldwide Under-
ground”, rõhutatult viimistlemata ja mitte-
kommertsiaalne gruuviplaat. Selle plaadiga
raputas Badu enda turjalt ka talle juba
koormavaks muutunud neo-souli diiva tiit-
li. Lauljatar kaks viimast, samuti suurte va-
hedega ilmunud albumit “New Amerykah
Part One: 4th World War” (2007) ja “New
Amerykah Part Two: Return of the Ankh”
(2010) on taas omakorda veidi teise ilme-
ga – äreva õhustikuga tervikteosed, mis
kommenteerivad eelkõige mustanahaliste
(aga ka naiste) ängi ühiskonnas, kus on
märksõnadeks vaesus, kuritegevus, nar-
kootikumid, eelarvamused ja lootusetus.
Badu on ise öelnud, et “New Amerykah”
esimene osa peegeldab rohkem tema sot-

siaalseid ja poliitilisi vaateid ning teine te-
ma seisukohti mustanahalisisena, naisena,
kunstnikuna.

Eluloolist

Erykah Badu õige nimi on Erica Abi
Wright. Eesnime muutis ta juba teismeeas
põhjusel, et pidas seda orjanimeks, pere-
konnanimi tähistab tema lemmiksilpi
jazzlaulu *scat*-tehnikas. Texas, Dallas,es,
sirgunud peres oli kolm last, isa oli kodu-
sed hüljanud. Juba varakult laulmise ja
näitlemise avastanud Badu elulugu edasi
kerides torkavad silma paralleelid: täna-
seks on ka lauljataril kolm last, kõik erine-
vate isadega (räpparid André 3000, D.O.C.
ja Jay Electronica). Ta laulab tihti asjadest,

mida ta koges lapsepõlves ja ei suutnud
vältida oma täiskasvanuelus...

Erykah Badu on kuulus oma aafrikali-
ku, vaieldamatult väga stiilse riietuse poo-
lest, mille silmapaistvaim osa oli pikka aega
erinevad pearätid ja turbanid. Ta tegeleb
heategevusega, propageerib taimetoitlust,
tema mõtteilma toidab huvi islami ja vana
Egiptuse vastu. Võib ju öelda, et liigne
müstikalembus on tema muusika otseko-
hest mõjuvust kahjustanud – Erykah Badu
2009. aasta “Pori jazzil” nähtud kontsert
polnud kaugeltki nii mõjuv kui esimene
elav elamus. Kuid ta oli ka sel korral mida-
gi täiesti enneolematut ja erakordset. Ja
Erykah Badu parimad lood... Need on liht-
salt parimad!

Isa viiul

DORIS KAREVA

poetess

Aastal 1940, päeval, mil viimast korda kehtis Eesti kroon, viis vanaisa mu isa poodi ja üheskoos ostsid nad kaua aega kogutud raha eest viiuli. See oli esimene pill, mida isa mängima õppis; mõne aja pärast jõudis ta kontrabassini, mida koolipõlves pidudel mängimas käis. Kontrabassi mängis ta viiekümnendatel ka tuntud džässansambli Metronoom.

Aastal 1992 maeti mu isa – just päev enne seda, kui uuesti hakkas kehtima Eesti kroon. Mõne aja pärast viisin ta viiuli häälestamisele, et tema tütre tütar seda mängida saaks. Just siis selguski, et viiul on valmistatud Pariisis aastal 1831, täpselt sada aastat enne isa sündi. Tema kume tämber ja pehme kõla toovad meelde lapsepõlvkodust lõputult kõlanud šansoonid ja isa akvarellid paljudest Pariisi tänavanurkadest. Kogu elu jooksul õnnestus tal vaid kaks korda välismaal käia, mõlemal korral Pariisis, üks kord koos emaga. Muljeid meenutati aga aastaid. Nii kasvasingi üles omamoodi paralleelreaalsuses, kujutluste Pariisis.

Mõnikordki küsisin lapsena, miks isa kirjutab just sellist muusikat – minule oleks meeldinud hoopis teistsugused lood. Aga peale ühe minu sõnadele kirjutatud lastelaulu, mida teises klassis kogu klassiga aastalõpupeol ette kandsime, ta mõõndusi ei teinud. Tema looming hinnati ebanõukogulikuks, see pidi kõlama nagu moodne prantsuse muusika – ja kuna ta endast mõistetavalt keeldus parteisse astumast, pidi ta leppima vanemõpetaja ametiastme ja välisreisidele pealetõmmatud kriipsuga. Kuuldavasti oli ta olnud väga range õpetaja; nõudlik oli ta tõesti nii enese kui ka teiste vastu. Kompositsioon oli tema jaoks enesest mõistetav ja ülimalt tähtis – näiteks kuldloiget ja perspektiivitaju õpetas ta mulle juba enne kooliminekut, nagu ka eeposte ülesehitust. Samas mõjusid paljud ta enda teosed minu jaoks häirivalt rahutult, tunglevalt ja pingeliselt, enesehävituseni lõpuni minevatena otsekuu ööliblika pekslemine

Aegamisi hakkasin mõistma, et muusika on miski, mis elab inimeses oma elu, sõltumata tema tahtest. Igaühes tuksuvad talle ainuomased rütmid, nagu on pea kordumatu ka hääletämber ja kõnnak.

vastu klaasi, vaheldudes küll siin-seal lüüri- liste, isegi õrnade kõladega. Tervikuna lähtus ta looming siiski mitte algsest, sünnipärasest või lapsepõlvust lähtuvast tasakaalu- seisundist, vaid püüest olemisvõimatusest võimalusi luua, ellu jääda ja teistes elu sütitada, vaatamata süngetele olukordadele.

Omamoodi groteskse episoodina mäletan üht hilissügist külaskäiku Hiiu haiglas- se, kus isa raske kopsuhaigusega ravil oli. Kohe sisenedes märkasin ta silmis kavalat tulukest ja rõõmustasin lootuses, et see viitab õnnelikule tervenemisele. Siiski pühendas isa mind otse poisikeseliku elevusega saladusse, et haiglaterritooriumi lõppu, varjuliste puude vahele, on ta rajanud omamoodi klubi, kuhu kopsuhaigla eriti kirglikud suitsumehed üle härmas maastiku oma haiglarüüdes hiilivad salasigarette nautima, kasvõi oma elu hinnaga. Kui ma poleks teda nii hästi tundnud, oleksin ilmselt öelnud, mida sellest arvan. Sel hetkel aga polnud mul selleks südant. Vähimagi vabaduse vööndi loomine sunduse tsoonis oli tema jaoks eluküsimus. Nii olen kuulnud ta klassivendi meenutamas reaalkooli vahe- tunnis neljakümnendatel isa algatud spontaanseid džässimprovisatsioone, mis nakatasid neidki, kel muidu muusikaga suurt kokkupuudet polnud. Liikumine karistatavuse piiril pakkus isale ilmselt erilist naudingut, küll üksnes elu ja loovuse pühitsemiseks olude kiuste.

Aegamisi hakkasin mõistma, et muusika on miski, mis elab inimeses oma elu, sõltumata tema tahtest. Igaühes tuksuvad talle ainuomased rütmid, nagu on pea kordumatu ka hääletämber ja kõnnak. Ja kui palju ka poleks erinevaid teoseid, ilmne- neis kõigis looja ainulaadsus. Just seetõttu kõnelesimegi kodus muusikast sageli vaid

Lõppenud aasta 8. detsembril oleks helilooja Hiljar Kareva saanud 80-aastaseks.

Foto aastast 1965.

TMMI ARHIIV / SALOMON ROSENFELD

nimede kaudu, arutades Stravinskit ja Prokofjevit, Debussyd ja Raveli... Isa võis küll mõnikord väljendada lausa lapselikku isekust, kunstnikuna oli ta aga äärmiselt tagasihoidlik, tulvil põnevil aukartust muusika ja elu müsteeriumi ees. Et raamitud pliiatsijoonis, täiuslik Beethoveni portree minu lapsepõlvediivani kohal oli isa loodud, sain alles aastaid hiljem teada. Ja küllap on väga palju ka seda, millest ma tänini ei tea – näiteks isale viiuli kinkinud vanaisa varjul peetud luuletused avastati alles pärast tema surma.

Kord välismaal rännates juhtusin kuulma autoraadiost muusikat, mis kõitis mu tähelepanu, nii et palusin valjemaks keerata. Sõitsime vaikides ja kuulasin, hing kinni, tundmatut heliteost, mis mind sügavalt puudutas. Suur oli mu üllatus, kui pärast kontserdi lõppu poolakeelne diktoraat teatas: kuulsite Hiljar Kareva loomingut. Seda teost polnud ma veel kunagi kuulnud ega osanud ka seda isaga kuidagi seostada – ometi tajusin suurt hingelähedust.

Isa viiul on mul tänini alles. Mina pole õppinud teda mängima; küll aga kuulatan aeg-ajalt nähtamatut muusikat, mida ta kätkeb – ja mõnigi kord märkan, kuidas need nõudlikud, kirglikud kõlad vallanduvad ikka ja jälle mu enda elus ja töös.

muusika

AJAKIRI MUUSIKA on oma kümneaastase ilmumisaja vältel kajastanud olulist ja tähelepanuväärset klassikas, jazzis, pärimusmuusikas ja alternatiivmuusikas. Siin saad lähemalt tuttavaks Eesti muusikaelu oluliste persoonidega, ülevaate Eesti ja maailma muusikaelus toimuvast.

MUUSIKA tellimishind on odav:

3 kuud **5, 70 EUR**

6 kuud **11, 40 EUR**

aastatellimus **20, 50 EUR**

<http://www.tellimine.ee/ajakirjad/kultuurivaljaanded>

Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse
SOODUSHIND **16 EUR**

läbi toimetuse ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee

Külastage ka meie uut kodulehekülge
[www.ajakirimuusika.ee!](http://www.ajakirimuusika.ee)

Pianistide paraad Tallinnas

Järemluljeid teiselt rahvusvaheliselt pianistide konkursilt "Tallinn 2011"

9. – 18. novembrini toimus Tallinnas teine rahvusvaheline pianistide konkurss. Järgnevalt muljeid mõnelt žürii liikmelt. Kahjuks keeldus kommenteerimast žüriiliige Venemaalt Tigran Alihhanov.

Žürii esimees professor PATRICK O'CONNOR: Kõik edasisaajad valiti rangelt punktide alusel. Keegi meist ei teadnud teiste hindeid ja osalejad, kes kogusid kõige suurema punktisumma, said edasi. Mina isiklikult olen finalistide valikuga väga rahul ja arvan, et ka publik oleks teinud sama valiku.

Te küsite mõnede Eesti pianistide kohta, kes edasi ei pääsenud. **Maksim Štšura** – tema personaalsus vajaks arendamist, ta polnud piisavalt ere ja ei eristunud esimese vooru mängijate hulgast. **Johan Randvere** tuli väga enesekindlalt lavale ja ootas temalt palju. Kahjuks aga nii ei läinud, ka tema klassikalise sonaadi (Beethoveni Sonaat c-moll op 111) valik ei olnud talle kõige sobivam. **Johan-Eerik Kõlar** on võluv, kuid ta on mõistagi veel väga noor. Tal on kaudne kõlameel ja ma arvan, et tal on suur tulevik.

Finalistidest kõneldes oli **Anastassia Žuravljova** oma mängus väga korrektne. Ta on väga hästi õpetatud, kõik tema mängus on läbi mõeldud, aga ta peaks end isiksusena rohkem avama. **Anna Odintsova**

tegi mõningaid asju imeliselt hästi. Poolfinaalis aga tema Schuberti sonaat polnud hea ning esines ka mäluprobleeme. **Holger Marjamaa** on minu arvates erakordne ane. Poolfinaalis pani ta mind kord naerma, kord nutma. Ta on väga noor, mingis mõttes on ta mäng tahumatu, ta peab arendama kõla, vabastama küünarnukki, vahel ta liiga lööb klaverit, aga tal on midagi väga olulist olemas. **Anna Smirnova** osas olen ma pisut segaduses. Ta teeb kõike väga õigesti, mängib väga täpselt, aga vahel unustab publikuga suhelda. Võiks öelda, et ta hääldab kõiki sõnu väga selgesti, kuid ei moodusta neist lauseid. **Kristi Kapten** oli suurepärase ja mängis mõningaid asju erakordselt hästi. Mulle meeldisid väga tema poolfinaali esitused, näiteks Bergi sonaat ja Prokofjevi Üheksas sonaat, mida peaaegu kunagi konkurssidel ei kuule. See oli riskantne valik, aga lõppkokkuvõttes tuli talle kasuks. Ma leian, et ta on väga põnev mängija. **Aleksandra Masurkevitš** puhul ma kahjuks ei arva, et Gershwini "Rhapsody in Blue" oli hea valik finaali kontserdiks. Ja sellest on kahju, sest sinnamaani oli ta eriliselt hea. Leian, et Marjamaa ja Masurkevitš olidki konkursi kõige erilisemad anded, kes vajaksid julgustamist ja võimalusi esineda ning ma loodan, et see konkurss neile neid võimalusi ka avas.

Professor YANG MING: Eesti pianistidest jäi mul väga hea mulje. Minu arvates on nad targad mängijad. Eesti pianism on ju kombinatsioon ida ja lääne mängustiilist. Aga mulle tundub, et võib-olla peaksid eesti pianistid rohkem töötama. Nende esitustes tuleb ette vigu, mäng ei ole piisavalt selge.

Teise koha võitja **Holger Marjamaa** on paljutöötav noor muusik. Ta kontrollib oma mängu väga hästi ja tuli hästi toime sellise raske teosega nagu Brahmsi Esimene klaverikontsert. Esimese koha võitjal **Kristi Kaptenil** on väga ilus klaverikõla, see hakkas teiste hulgast silma. Klaveri kõla võib olla ka küllaltki terav, paljud löid klaverit. **Aleksandra Masurkevitš** oli esimeses ja teises voorus väga hea, lausa perfektne, aga ma arvan, et Gershwin finaalis ei olnud hea valik. See kontsert pole sooleeriv klaver orkestriga, klaver on siin osa orkestrist. **Anastassia Žuravljoval** oli hea esimene voor, teine voor juba mitte enam nii hea. Kõik on tal üldiselt korras, kuid arvan, et tal oleks vaja rohkem harjutada. **Anna Odintsova** esimene voor ei olnud üldse hea, teine voor juba parem. Finaali kontserdis, Rahmaninovi "Variatsioonides Paganini teemale" oli tal hea kõla, aga muusikalises mõttes on seal vaja rohkemat. **Maksim Štšurast** jäi mul mulje, et ta on veel noor. Klaver vajab küpsust. Kõla oli liiga löödud, ei olnud piisavalt rikas. **Johan Randvere** kõla ja tämber ei olnud head. Ta kõigutab end liiga palju klaveri taga, see katkestab muusika kulgu. **Johan-Eerik Kõlar** on muidugi väga noor. Ta peaks tegema asju korrektsemalt, kujundama meeloodiat ja fraase täpsemalt, aga tal on palju annet.

Professor ERIK TAWASTSTJERNA: Räägiksin kõigepealt mõnest üldisest printsiibist, mis konkursi puudutavad. Meie žürii liikmetena peame püüdma tähele panna osalejate kõiki omadusi. Kõige tähtsamaks osutub terviklik artistlik mulje, samuti ka instrumendi valdamine ja tehniline kindlus. Väga tähtis osa on konkursandi kõlameel. Kõla küsimus oli Eesti Muusika- ja

KONKURSI TULEMUSED

I koht: **Kristi Kapten**

II koht: **Holger Marjamaa** ja **Aleksandra Masurkevitš**
Eripremia eesti teose parima esituse eest: **Aleksandra Masurkevitš**

Finalisti diplom: **Anastassia Žuravljova, Anna Odintsova, Anna Smirnova**

Finalistid ja žürii. Vasakult Tigran Alihhanov, Erik Tawaststjerna, Peep Lassmann, Kristi Kapten, Holger Marjamaa, Aleksandra Masurkevits, Anna Odintsova, Yang Ming, Anastassia Žuravljova, Anna Smirnova ja Patrick O'Conor.

FOTO VAHUR LÖHMUS

Teatriakadeemia saalis raske ülesanne, sest muusikaakadeemia saal on ilus, aga väike ja seda eriti monumentaalsemate teoste jaoks. Nii me püüdsime kuulates kogu aeg arvestada seda, et need teosed on ette nähtud suuremas ruumis mängimiseks. Aga põhiline, mis konkursil määravaks saab, on isikupära. Mõni on ekstravertne mängija, aga on ka väga artistlikke introvertseid esinejaid. Hea esituse peamine omadus on see, et kuulaja pannakse ootama midagi erilist. Selle vastand on esitus, kus miski ei üllata. Kuulates konstateerid, et kõik läheb väga hästi, aga miski ei haara kaasa.

Finalistidest oli **Anastassia Žuravljoval** väga tugev vene kool, eeskujulik tehnika, jõuline kõla. Tema esimene ja teine voor olid tugevamad, kuid finaalis oli näha, et ilmselt polnud tal palju kogemusi orkestri-ga mängimises. **Anna Odintsova** on väga elegantne ja kogenud mängija. Tal on nobedad sõrmed, muusika voolab kaunit ning tal on hea kõlameel. **Holger**

Marjamaal on suur potentsiaal. Võib-olla polnud tema mäng alati väga viimistletud, aga pole kahtlust, et tal on sellega midagi

Hea esituse peamine omadus on see, et kuulaja pannakse ootama midagi erilist.

öelda. Ka tehnikas on ta andekas, kuigi seegi pole tal väga viimistletud. Usun, et tal on suur tulevik, sest ta mõistab muusikat. **Anna Smirnova** läks konkursi vältel järjest paremaks. Kui tema solovoorud oleksid olnud samal tasemel, kui kontsert, oleks ta jõudnud veel kaugemale. **Kristi Kapten** mängis kõik voorud väga hästi. Peaaegu kõigil oli halvemaid ja paremaid momente, aga tema oli väga stabiilne. Tal oli silmapaistvalt hästi valitud kava: teoseid erineva-

tes stiilides, mis talle hästi sobisid, näiteks Ligeti etüüd “Kuraditrepp”, Beethoveni sonaat “Les adieux” ja Liszti Esimene kontsert. Ma arvan, et ta täiesti vääris esikohta. **Aleksandra Masurkevits** on väga huvitav, võiks öelda, seda tüüpi introvertne mängija, kes on väga intensiivne ja paneb publiku sama intensiivselt kuulama. Midagi sellist nagu Grigori Sokolov – äärmiselt intensiivsus introvertselt kujul. Ka tehniliselt oli ta laitmatu. Tal oli mitmeid ootamatuid kuid talle sobivaid kavavalikuid, näiteks Bach'i Prelüüd ja fuuga h-moll HTK I esimeses voorus. Võib-olla ainult Gershwini “Rhapsody in Blue” polnud kõige paremini valitud. Ma ei tea, kui palju tal on orkestriga mängimise kogemusi ja ma arvan, et see teos pole kõige sobivam introvertset tüüpi mängijale. Nii et Gershwin mind päriselt ei veennud. Aga kõik muu oli absoluutselt kõrgtasemel ja ta vääris igati oma preemiat.

Patrick O'Conori, Yang Mingi ja Erik Tawaststjernanaga vestelnud **Ia Rimmel**

Oluline teos plaadisõpradele

AVO KARTUL
muusikavaatleja

Terminit “diskograafia” kasutati trükis esmakordselt 1931. aastal, kui *Phonograph Monthly Review* jaanuarinumber avaldas William Henry Seltsami “A [Geraldine] Farrar Discography”, mis kajastas laulja kõiki plaadistusi. Tänavu sügisel avaldas Rahvusraamatukogu **“Eesti vinüülplaatide diskograafia 1954 –2010”**. Mahukas teos on mitmest aspektist väga oluline, kuna tegemist on katsega dokumenteerida kogu viiekümne viie aasta jooksul plaadistatud eesti muusikat.

Eestis ilmunud diskograafiline materjal oli siiani kättesaadav ainult suuremates raamatukogudes ja sealgi vaid lugemissaalides. See väljaanne fikseerib ka paguluses välja antud eesti plaate. Raamat on väga ilus. Selle eest tuleb tänada kujundajat Maile Talit, kelle huvi eesti plaatide kujunduse vastu on ilmselt olnudki

Suured tänud korraliku kataloogi koostamise eest! See on nii hea asi, et mul hakkasid käed rõõmust värise- ma... SUPER! SUPER! SUPER!

Vinüülimes

diskograafia koostamisel üheks tõukejõuks.

Pean aga kohe mainima, et tegemist pole täieliku kataloogiga. Koostaja ütleb eessõnas: “Antud diskograafia on koostatud raamatukogudes olemasolevate heliplaatide põhjal ning kõik selles puuduvad väljaanded, aga ka informatsioon nende kohta on [...] oodatud.”

Raamatu avab Igor Garšneki essee “Eesti heliplaat 110”. Ehkki oleksin siin oodanud suuremat keskendumist just vinüülplaadile, on Eesti helisalvestiste ajaloo üldine käsitlemine igati asjalik ja huvitav. Diskograafia põhikoostaja Katre Riisalu teeb eessõnas hariva ekskursiooni vinüülplaadi ajalukku. Piisavalt on kajastatud Tallinna Heliplaadistuudio tegemisi ja Rahvusraamatukogu plaadikogu teket. Lubatagu paar märkust eessõna kohta. Leheküljel 10 eksib Garšnek, öeldes, et noor (!) Georg Ots tegi esimesed plaadistused 1956. aastal. Diskograafia andmetel (lk 120, nr 559) oli selleks 1954. aastal ilmunud plaat “Концерт : эстонские песни и танцы”. Eessõnas oleks tasunud märkida, et see oli esimene eesti muusikaga vinüülplaat. Raamatut lehitsedes torkab silma, et paljud eesti plaadid on seotud üleliiduliste standardümbristega. Võib-olla oleks õigem olnud standardümbristest mingi eraldi lehekülj koostada, et edasi anda ajastu hõn-

gu. Tuglase “Mere” plaadistuse sidumine Punaarmee 50. aastapäeva standardümbristega on pigem kummaline kui naljakas (lk 259, nr 1057). Kindlasti oleks raamat võitnud, kui mitmete korduste (Collage, “Pioneerilaulud”, “Kirjanike hääli” jne) ja standardümbriste asemel oleks eksponeeritud teisi eesti kunstnike originaalkujundusi.

Süsteemaatilis-kronoloogilise ülesehitusega diskograafia koosneb viiest alaliigist: süvamuusika, levimuusika, pärimusmuusika, lasteplaadid ja heliraamatud. Kirjed on ühe aasta piires esitatud tähestikulises järjekorras. Kokku on kirjeldatud 1171 plaati, ligi pooltele on lisatud plaadikujundusi.

Iga bibliograafia põhisisu moodustavad kirjed, kus kohustuslikeks andmeteks **autor, pealkiri, kirjastaja ja väljaandmise aeg**. Diskograafiate puhul lisanduvad helikandja tüüp, taasesituskiirus, kataloogi ja/või matriitsinumber ning läbimõõt. Siit meie diskograafia esimene suur puudujääk – kirjetes pole fikseeritud plaatide pöörle-

Ma tõesti naudin seda diskograafiat! Nagu te ilmselt teate, pole meil Soomes midagi sarnast olemas – kõik meie diskograafiad on vaid tekst, tekst ja tekst. Muidugi võiks soovida detailsemat infot, aga selline värviliste illustatsioonidega raamat on niivõrd põnev. Ise oleksin ilmselt tekstiosa veidi teisiti üles ehitanud, kuid kujundus ja küljendus on suurepärased.

Heikki Poroila

aabits olemas. teatmeteosest asi
kaugel. arvan et pole kaasatud kol-
leksionääre.

rr

miskiirust. Kuna suurem osa kirjeldatud
plaatidest on 33-kiirusega, oleks piisanud
ainult 45 p/m kiiruse märkimisest. Välis-
eestlaste plaatide hulgas on selle kiirusega
plaatide päris palju.

Hoopis tõsisem puudujääk (ütleksin
isegi viga) on väljaandja firma puudumine.
Eessõnas on ainuke pagulaste plaadifir-
mana ära mainitud Stockholmi EMP
Records. Aga neid firmasid oli ju hoopis
rohkem – Rootsis tegutsenud Bellacord,
Merit Records Kanadas jt. Lk 95, nr 458 ja
459 on kirjed Neeme Järvi dirigeeritud
Tubina teostega. Väljaandmiskohaks on
märgitud Djursholm, katalooginumbrid
LP-297 ja 304. Seda, et on tegemist Rootsi
plaadifirmaga BIS Records, kasutaja teada
ei saa. Seda, et Pärdi plaatide “Tabula rasa”
ja “Arbos” väljaandja on ECM, saab aru ka-
talooginumbrist ECM 1275 ja ECM 1325.
Aga “Passio”, “Miserere” ja “Triviumi” väl-
jaandja jääbki mõistatuseks, sest ei ole ka-
sutatud ECMi, vaid emafirma kataloogi-
numbrit. Plaadifirma (kirjastus) on kohus-
tusliku elemendina kõigis raamatukogude
bibliokirjetes olemas ja on arusaamatu,
miks diskograafiast nii oluline info välja
jäeti!

Üsna suur segadus valitseb nõukogude
plaatide väljaandmise koha ümber. Suurem
osa eesti plaate toodeti Riia Heliplaadi-
vabrikus. On loogiline, et väljaandmisko-
hana märgitakse Riia, kui aga plaat toodeti
Leningradis, siis Leningrad, ja kui Mosk-
vas, siis Moskva. Alates 1962. aastast ilmub
selle kohana kirjesse Tallinn, kuid mitte lä-
bivalt. Alates 1964. aastast hakkavad vahel-
duma Riia, Tallinn ja Moskva. 1964. aastal
moodustati üleliiduline plaadifirma Melo-
dija peakorteriga Moskvast, seega loogiline
oleks Moskva. Vaatamata sellele peaksin
olulisemaks märkida väljaandmiskohana
hoopis plaadivabrikut.

Loole on lisatud kolm üsna erinevat
hetkearvamust raamatu kohta. Vaadelgem
väljaannet eelkõige kui illustreerivat avan-
gut meie vinüülplaadiloo avastamisse, mis
kõigile kättesaadav. Arvan, et selline and-
mebaas võiks tulevikus koostöös kõigi ko-
govate asutuste ja erakogujatega anda
meile ka maksimaalselt täieliku sisulise tu-
lemuse.

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid

Tulevik täis muusikat

JAANUARIS

21. jaanuar kell 14.00

Lastekirjanduse keskus

Esinevad Marju Rootsi klaveriõpilased

21. jaanuar kell 15.00

Keskraamatukogu suur saal

Esinevad Kersti Sumera klaveriõpilased

29. jaanuar kell 18.00

Kadrioru loss

Esinevad Mikk Murdvee (viul) ja Reet Ruubel (klaver)

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

Eesti Kooriühingu AASTAKONTSERT JA AASTAPREEMIA 2011

28. JAANUARIL 2012 KELL 15.00
ESTONIA KONTSERDISAALIS

Collegium Musicale | dirigent Endrik Üksvärav

Eesti Koorijuhtide Naiskoor | dirigendid Andrus Siimon ja Önne-Ann Roosvee

Kammerkoor HUIK! | dirigent Kaspar Mänd

Rahvuskoor Estonia poistekoos | dirigent Hirvo Surva

Tallinna 21. Kooli lastekoos Vocal Spirit | dirigent Lydia Rahula

Tallinna Muusikakeskkooli puhkpilliorkester | dirigent Valdo Rüütelmaa

Tartu Akadeemiline Meeskoor | dirigent Alo Ritsing

Piletid müügil Eesti Kontserdi kassades ning
Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades.

www.kooriuhing.ee

Haridus- ja Teadusministeerium

“Music Inside and Outside the School”

“Music Inside and Outside the School”. Koostanud ja toimetanud Airi Liimets ja Marit Mäesalu. Peter Lang 2011, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien. 504 lk.

Raamatu “Music Inside and Outside the School” ilmumist võib Eesti muusikapedagoogikateaduse jaoks pidada murrangulise tähtsusega sündmuseks, sest esmakordselt selle valdkonna ajaloos on välja antud raamat maailmas väga tuntud kirjastuses, koostatuna ja toimetatuna Eesti autorite poolt. “Music Inside and Outside the School” sisaldab ühtekokku 37 artiklit 41 autorilt 14 riigist (Austria, Belgia, Eesti, Kreeka, Poola, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Suurbritannia, Tšehhi, Türgi, USA) ning on sisust tulenevalt struktureeritud viieks osaks.

Avaartiklis põhjendab Airi Liimets raamatu kui terviku ülesehituse kontseptsiooni, mis tuleneb alates 1975. aastast Eestis tegutsenud kasvatusotsioloogilise koolkonna ideestikust noorte kooliliku ja koolivälise elustiili seotuse kohta. Kõik eestlastest autorid (v.a Anu Sepp), Airi Liimets ja tema doktorandid Marit Mäesalu, Lilian Reinmets, Katrin Tanvel, Svetlana Jõgi, Tiit Ernits, Kristina Iotsaite ning muusikaõpetaja Elin Ots ja TÜ dotsent Reet Liimets esindavadki tänapäeval TLÜ Kasvatusteaduste Instituudis tegutsevat nimetatud koolkonda. Põhilisteks märksõnadeks, mille ümber eestlastest autorite tekstid koonduvad, on muusika koolinoorte elustiilis ja koolikultuuris, muusika kuulamine kui fenomen, muusikakesksed noortekultuurid,

sooline aspekt muusikaõpetajate mõtlemises, muusikaõpetus ja -õpik kui kultuurimärgid, muusika õppimine ja inimese ‘mina’ areng.

Kui rääkida välisautoritest, siis raamatu esimeses osas “Muusika koolikultuuris” Thomas A. Regelski (USA/Soome) läheneb oma kirjutises muusikaõpetusele filosoofilisest vaatenurgast, käsitledes seda kui *praxis*’t. Läheneemisviisi sisu avamisel tugineb ta nii Aristotelesele kui ka John Dewey teooriale tegevuse kaudu õppimisest. Ei saa aga jätta kriitiliselt märkimata, et end üksnes ingliskeelse kultuuriruumiga samastavate teadlaste jaoks muusikakasvatuse filosoofia kui selline muusikaõpetusse transportitud Dewey teooriaga kahjuks vaid piirneki, mis jääb aga tänapäeval selgelt ühekülgselt “filosoofiliseks” lähenemiseks. Maria Elena Riaño Galán ja Claudia Lázaro del Pozo (Hispaania) tutvustavad 3–6-aastastele mõeldud õppeprogrammi “Rütmiga arvud”, mis rütmiga kaudu integreerib muusika ja matemaatika õppeainetena. Ada Holcar (Sloveenia) tutvustab holistilist hindamist, mis võimaldaks muusikaõpetuses ühtaegu silmas pidada õpilaste teraviklikku arengut ja edenemist muusikalistes oskustes. Teises osas “Kooli ja koolivälise maailma vahelised muusikalised ühendused” tutvustavad Thade Buchborn ja Margit Painsi (Austria) uurimust puhkpilliõppes nn tavaklassides, küsides, milline peaks olema keskkond selliseks õppeks ja kuidas suhtlemine rühmatöös mõjutab õpilaste arusaamu oma muusikalistest võimetest.

Raamatu kolmas osa kannab pealkirja “Muusikaõpetuse süsteemidest Euroopas”. Neljandas osas “Muusika ja isiksuse areng” käsitleb Wilfried Gruhn (Saksamaa) muusika õppimist neuroteaduse vaatenurgast,

küsites, kuidas aju-uuringud võimaldavad paremini mõista muusikaõppimise aluseks olevaid keerukaid protsesse inimeses. Ekin Çorakli (Türgi) vaatlleb seoseid muusikaõpetajaks õppivate üliõpilaste isikomaduste ja nende lapsepõlve muusikaliste kogemuste vahel.

Viiendas osas “Õppematerjalid ja muusika kui kultuurisümbol” analüüsivad Nesrin Kalyoncu ja Alpaslan Uçar (Türgi) algklassidele mõeldud muusikaõpikutes olevaid pilte ja illustratsioone ning püüavad leida vastuseid küsimustele, kas ja kuidas on pildid seotud muusikatundide sisu ja erinevate tegevustega. Inge Breznik (Sloveenia) vaatlleb muusikaõpetust Sloveenias, Austrias, Itaalias ja Ungaris, pidades silmas eelkõige nende riikide rahvusvahemusi, ja arutleb selle üle, kuidas teha “võõrast” kultuurist pärit lastele muusikaõpetus koolis huvitavaks.

Raamatu viimaseks artiklikuks on Airi Liimetsa “Mis on koolimuusika?”, kus ta kutsub kaasa mõtlema selle üle, mida sõna “koolimuusika” all üldse mõista. Lähtudes mitmete filosoofide ideedest, jõuab ta arutluste tulemusel järeldusele, et mõiste koolimuusika on sisutühi; et koolimuusikaks nimetatavat muusikat kui sellist polegi olemas. Või kui, siis tuleks mis tahes (kõrg) koolis kui institutsioonis või õpilaslikult või õpingute eesmärgil (sh EMTAs) esitatavat/õpitavat muusikat nimetada koolimuusikaks.

Airi Liimets

Tallinna Ülikooli kasvatusfilosoofia ja -otsioloogia professor

Marit Mäesalu

Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste doktorant

Klaveririkas Eesti

Festivalist

“Eesti klaver ja Euroopa”

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Klaveririda Viru keskuses.
Vasakul valge Estonia klaver,
keskel akadeemik Harald Keresele
kuulunud Bechstein.

11.–18. novembrini toimus Viru keskuse aatriumis festival “Eesti klaver ja Euroopa”, mis oli pühendatud maailma klaveriehituse 300., helilooja ja pianisti Ferenc Liszti 200. ja Eesti kontsertklaveri 60. aastapäevale. Festivali korraldas Eesti Rahvuslik Klaverimuuseum ja selle eestvedajaks oli helilooja Alo Põldmäe. Festival sündis koostöös Eesti Klaverimeistrite Koja ning teise Tallinna rahvusvahelise pianistide konkursiga, abikäe ulatasid Euroopa kultuuripealinn Tallinn 2011 ja lahked sponsorid.

Lomp või Wihm?

Klaver on pill, mis on nii professionaalse kui koduse muusitseerimise ja muusikahariduse keskpunktis olnud juba õige mitu sajandit. Ajast, mil itaalia meister Bartolomeo Cristofori leiutas esimese haamer-

mehhanismiga klahvpilli, on tänaseks möödunud üle 300 aasta. Sellest alates on klavereid üha täiustatud ning kuulsaate Silbermanni, Erard'i, Walteri, Pleyeli ja Broadwoodi firma klaverimeistrite loodud pinnasel on arenenud mitmeid tuhandeid

klaveritootjaid maailmas.

Mõeldes eesti klaveriehitusele, meenuvad esmajärjekorras vist isegi muusikakaugele inimesele eri mõodus musta läikkattega Estonia tiibklaverid, mida on elu jooksul nähtud nii õppeasutustes kui kontserdisaalides, mõnikord inimeste kodudeski. Kui pöörata pilk ajalukku, meenuvad muidugi ka sellised tuntud nimed nagu Estonia klaverivabriku alusepanija Ernst Hiis (Ernst Ihse) ja Tartu meister Robert Rathke, ka Sprenk-Läte nimekombinatsioon on hästi teada. Aga kuidas on tänapäeval lood selliste eesti klaverimeistrite põhjaliku tundmisega nagu Oss, Tusti, Kõiv, Olbrei, Rässa, Reppo, Emmo, Hermann, Mürsepp, Lomp või Wihm? Seda, et tegu on eesti meistritega, aimavad kirjapildi järgi kindlasti need inimesed, kes oma kodustelt klaveritelt sellised nimed leiavad. Aga kas osatakse arvata, et Astron, Stehling, Uslall,

FESTIVAL "EESTI KLAVER JA EUROOPA"

- Näitusel oli eksponeeritud **32 klaverit**, mille loojateks nii Eestis, Moskvas kui Peterburis tegutsenud eesti klaverimeistrid. Neist vanim oli Wiedemanni tahvelklaver aastast 1831.
- Tutvuda sai **kahe näitusega**. Esimene neist tutvustas eesti klaveriehituse ajalugu, koostajaks Alo Põldmäe. Teine heitis valgust välismaa kuulsate pianistide esinemistele Eestis 19. sajandil (Clara Schumann, Ferenc Liszt), koostajad Urve Lippus, Geiu Rämmer ja Tiinamai Keskspaik.
- Festivalil toimus neli kontserti: avakontsert "**Pianoshow jazz- ja pop-pianistidega**" (11. november), laste kontsert "**Eesti lastemuusika eesti klaveritel**" (13. november) ja noortekontsert "**Noored pianistid-noored anded**". Festivali lõpetas **gala-kontsert** (18. november), kus esinesid Andre Hinn, Ralf Taal, Tanel Joamets, Peep Lassmann, Lauri Väinmaa, Age Juurikas, Rein Rannap ja Marko Martin, teise Tallinna rahvusvahelise pianistide konkursi võitjad Kristi Kapten, Aleksandra Masurkevitš ja Holger Marjamaa ning kaheksaliikmeline klaveriorkester.
- Viru hotelli konverentsisaalis toimus **sümposion "Klaver – 300 aastat, sellest Eestis 232"** (15. november). Ettekanded: "Klaver eesti kodus" (Urve Lippus), "Klaveriõpetusest Eestis" (Leelo Kõlar), "Legendaarne Karl Sillakivi 100" (Ene Metsjärv), "Bruno Lukk" (Lembit Orgse), "Ernst Hiis – kontsert-tiibklaveri Estonia looja" (Risto Lehist), "Eesti Rahvuslik Klaverimuuseum – mis see on? Eesti klaveriehituse allikad – Peterburg ja Saksamaa" (Alo Põldmäe), "Liszt ja teisi kuulsaid pianiste Eestis" (Kristel Pappel).
- **EuroPiano aastakoosolek** Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias (11.–12. november).

Orntlich, Meyer, Hasse, Leppenberg, Moritz, Miekkin ja Kessler olid samuti eesti klaverimeistrid? Kõigile sellistele küsimustele annab tulevikus pädevad vastused Helme mõisa loodav klaverimuuseum.

Eesti klaveriehituse 232-aastane ajalugu
Teadmine, et eesti klaveriehitusel on 232-aastane ajalugu arvukate klaverimeistrite ja nende erilise kätetööga, üllatab tänini isegi meie professionaalseid muusikuid, rääkimata teiste tegevusaladega seotud inimestest. Üllatamast ei väsi samuti "Eesti klaver ja Euroopa" korraldaja ning Eesti Rahvusliku Klaverimuuseumi eestvedaja Alo Põldmäe, sest tema sõnul tuleb uut infot ja uusi eesti klaverimeistrite ajaloolisi pille ilmsiks peaaegu iga kuu. Kui pole tegu just uue leiuga, siis lahenevad saladused ja täituvad teadmiste lüngad mõne varem avastatud klaveri alal. Üks vanemaid leide on muide Pärnu meistri

Christian Ludwig Ammende käe all valminud instrument Amende.Pernau aastast 1795, mida sel näitusel küll kahjuks näha ei saanud, sest pillide kindlustamine on Eestis keeruline. Suur osa eesti meistrite klavereid puudutavast inforaamistikust on praeguseks Alo Põldmäel ja tema abilistel juba kokku pandud, ent hetkel loomisjärgus oleva ja Põldmäe sõnades kohaselt maailmas ainulaadse klaverimuuseumi ülesandeks on tulevikuski nende lünkade täitmine.

Ajaloolised klaverid ning 400 000 silma ja kõrvapaari

Mis juhtub, kui tuua kolmkümmend kaks erineva taustaga eesti meistri klaverit Tallinna kesklinna ühte suurimasse ostukeskuse, mida külastab päevas keskmiselt 30 000 inimest? Kui korrutame klaverinäituse kestuse Viru keskuse igapäevase külastajate arvuga, saame kokku Tallinna linna täie rahvast. Pole just pisike number. Festivali korraldajate soov tuua klaveriehitusega seonduv osa eesti kultuurist sedavõrd suure auditooriumini oli kahtlemata vajalik ja hariv tegu. Ettevõtmise ulatuslikum mõju seisnes enamjaolt selles, et põhjaliku ettekujutuse eesti klaveriehitusest sai soovi korral iga Viru keskuse külastaja nii kodu-

kui välismaalt. Võib üpris kindel olla, et selle festivali mõjul muutub paljudes Eestimaa kodudes vaikselt nurgas seisvate ajalooliste klaverite igapäevaelu, saatus ja staatus ning eesti meistrite valmistatud pillide omanikud, kes varem polnud oma instrumendi päritolust ja väärtusest võibolla kuigi teadlikud, oskavad nüüd oma valdustes olevat killukest eesti kultuuri loost vääriliselt hoida ja hinnata.

Kuulsate persoonide klaverid

Klaverimuuseumi üks prioriteete on kindlasti kuulsate persoonide klaverite leidmine ning nende pillidega kaasnevate lugude talletamine. Ühe näitena võib tuua helilooja Rudolf Tobiasele kuulunud Stehlingi firma tiibklaveri, mille abil valmis tõenäoliselt eesti rahva jaoks oluline teos, oratoorium "Joonase lähetaimine". Klaverimuuseumi valduses on näiteks geniaalse

loovisiku ja absoluutse mäluga helilooja Heimar Ilvese tiibklaver Rathke ning Miina Härmale kuulunud pianiino, mille valmistas meister Leppenberg. Helilooja Edgar Arrole kuulus aga Hans Orntlichi valmistatud pianiino ning Karl Leichterile Tartu meistri Hermanni kaunikõlaline pill. Peale eesti meistrite kätetöö oli festivalil väljas üks saksa meistrite tippaseme instrument – Paul Kerese vennale akadeemik Harald Keresele kuulunud vaimustava väljanägemisega Bechsteini tiibklaver. Kõiki neid pille oli võimalik Viru keskuses oma silmaga näha.

Viru keskuse atmosfääris

Viru keskuse aatriumi sisenedes olid tavalised pudipadi müügiletikesed kadunud ja nende asemele loodud umbes saja viiekümne tooli abil kontserdisaal, mida ääristasid igast küljest erinevad pianiinod ning lava asukohal seisid neli uhket tiibklaverit. Inimesed kõndisid ja uudistasid ning kui koguneti õhtuseks kontserdiksi, oli kõikidel huvilistel lausa võimatu istekohta leida. Klaveriringi keskele asetatud toolidel istuti ka siis, kui kavakohast kontserti parasjagu ei toimunud. Ent klaverihäält kostis sellele vaatamata, sest "valge

klaveri kontserte” toimus nädalapäevast ja kellaaajast sõltumata. Vene Draamateatrile kuuluv valge Estonia tiibklaver oli nimelt pill, millel võisid mängida kõik soovijad, ja nendest juba puudu ei tulnud. Tungleva rahvamassi seast ilmus aeg-ajalt välja üllatavalt häid mängijaid, kes lihtsalt mantli maha viskasid ning pilli taha asusid. Nõnda kõlas Mozarti sonaate, Chopini etüüde, Rahmaninovi prelüüde, Bachi süite, Liszti rapsodiaid ja Beethoveni “Elise’sid”, sekka kõnekaid improvisatsioonide ja jazzilikke katsetusi. Või siis esinesid spontaanselt mitmed üsna noored lapsed, kes said esinemisnärvi proovida suure publikuhulga ees. Sellistel julgetel esinejatel publiku tähelepanust igatahes puudu ei tulnud, sest näiteks ühe noormehe hetketuju ajal sündinud kolmveerandtunnist kontserti jälgis püsti seistes umbes kahe-sajast inimesest koosnev parv.

Klaver pakub jätkuvalt huvi

Menukaks osutusid samuti kõik plaanipärased kontserdid, eriti festivali lõppkontsert, kus astusid üles meie parimad pianistid ja samuti teise Tallinna rahvusvahelise pianistide konkursi värsked võitjad. Eriti menukaks osutus kaheksast mängijast koosneva klaveriorkestri esinemine. Kuulata sai Jaan Räätsa kontserti kaheksale pianistile neljal klaveril ja Urmas Sisaski sümfooniat “Universumi hääled”. Festivali lõppkontserti kuulas nii istudes kui püsti seistes, käsipuudele ja treppidele nõjatudes ning kaugemal asuvate kohvikute toolidelt lava poole kiigates hinnanguliselt umbes 800 inimest. Ostlemine oli vähemalt mõneks ajaks meeltest pühitud. Kirju klaverimaailm koos hommikust õhtuni kõlava klaveriheliga toodi kätte isegi sellisele publikule, kellele see oli esmane ja loodetavasti mitte viimane kokkupuude akustilise instrumendi ja klassikalise muusikaga.

Seadsin oma käigud Viru keskusse klaverifestivali aegu nii, et viibiksin aatriumis klaverite keskel võimalikult erinevatel kellaaegadel ja nädalapäevadel. Mis tahes ajal see ka polnud, esines ikka keegi “valgel klaveril”, inimesed trobikonnas tema ümber seismas ja teised vähe kaugemal ajaloolistele näituseklaveritele riputatud infotahvleid uurimas, mis andsid teavet iga klaveri ajaloolise ja praeguse omaniku kohta. See näitab, et 300-aastase ajaloo klaver pakub jätkuvalt huvi.

EESTI MEISTRITE KLAVERIEHITUS

- ⊗ Eestis on klaveriehituse ja klaverimeistritega tihedamalt seotud viis linna: **Tallinn (30), Tartu (18), Kuressaare, Valga ja Pärnu.**
- ⊗ Varaseim kirjalik teave eestis tegutsenud klaverimeistri kohta pärineb aastast 1779, mil ajalehes Nädalaleht kirjutab Saksamaalt pärit meister **Johann Friedrich Gräbner**, et valmistab klavikorde, klavessiine, haamerklavereid, piiniinosid, positiivoreleid, harfe ja lautosid.
- ⊗ Klaverimeistrite tegevus haakus ärkamisaja rahvusliku vaimsure tõusuga ja 19. sajandi lõpul kerkisid esile eestlastest suured tegijad: **Jaan Räsä, Mihkel Oss, Jaan Olbrei** ja meie klaveriehituse *grand old man* **Ernst Hiis.**
- ⊗ 1917. aasta revolutsiooni järel asus **Peterburist Eestisse elama üle 30 klaverimeistri ja -häälestaja**, klaveritööstus arenes järsult ja Eesti pillid konkureerisid maailmaturul.
- ⊗ Peterburis oli eesti meistritel teadaolevalt 16 ja Moskvast 3 töökoda. Mitmed neist konkureerisid Venemaa kuulsate firmade Becker, Schröder või Friederichs toodanguga. Riias valmistasid klavereid aastatel 1910–1914 aga eesti meistrid **David Mürsepp** ja **August Lomp.**

Alo Põldmäe sõnul on Eesti päritolu meistrid loonud **232 aasta jooksul teadaolevalt 71 erinevat klaverimarki**, koos mitmesuguste modifikatsioonidega aga **üle 100 isesuguse pilli**, mis nii väikese maa kui Eesti kohta on aukartust äratavalt suur number.

EESTI KLAVERIMEISTREID LÄBI AEGA

- ⊗ 18. ja 19. sajand: Neidhardt, Wiesner, Sopha, Erich, Falck, Wenzel, Hasse, Krug, Kessler
- ⊗ 20. sajandi algus: Kraemann/Olbrei, Oss, Hermann, Räsä, Tusti, Moritz, Romm
- ⊗ Eesti Vabariigi aeg: Astron, Salong, Ihse (Hiis), Sprenk-Läte, Heine, Wihm, Prisk, Selberg, Bürger, Orntlich, Saar jt

TUNNUSTATUD MEISTRID JA PILLID

- Tartu tunnustatuim klaverimeister oli **Robert Rathke**, kelle sünnist möödus tänavu suvel 175. aastat.
- Estonia Klaverivabriku alusepanijaks on **Ernst Hiis** (Ihse), kes õppis klaveriehitust Robert Rathke vabrikus Tartus. 1903. aastal avas Hiis Peterburis oma klaveritöökoda ja E. A. Ihse ning 1912. aastal käis ennast täiendamas Hamburgis Steinway vabrikus. Aastal 1927 asutas Hiis Tartus oma klaverivabriku, mis mõni aeg hiljem Tallinna ümber kolis. Hiis oli ainuke, kes Eestis klaveritootmist pärast Teist maailmasõda jätkas.
- **Meister Jaan Räsä** pillid pälvisid kõrgeid auhindu – *grand prix'* 1907. aasta Brüsseli maailmamesil ja suure kuldraha 1908. aasta messil Madridis.
- Meister **Julius Tusti (Tusty)** klaverivabrik rajati 1896. aastal Suur-Karja tänavale Tallinnas. 1916. aastal kolis Tusty elama USAsse ning temast sai meister kuulsas **Steinway Co & Sons** firmas.
- Kulmedaleid pälvisid **Hermanni** ja **Astroni** pillid. Astroni pianiinot võrreldi 1923. aastal isegi kuulsa Bechsteini firma klaveriga.
- 1958. aastal sai Brüsseli maailmanäitusel hõbemedali **tiibklaver Estonia.**

“Jõulujazz” 2011 – meeleolusid seinast seina

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Tänavuse “Jõulujazzi” eripalgelisse programmi mahtus nii aastaajale sobivat rahulikku sisekaemust kui ka kärtsu ja mürtsu. Mitmed laias ilmas edukad eesti muusikud tutvustasid oma uusi tegemisi ning jätkus ka maailma tippnimesid. Oodatud lumi “Jõulujazzi” ajaks maha ei tulnud, kuid minifestival oli märgatavalt sisukam kui mõnel eelneval aastal.

Ingrid Lukas on muusikalises arengus sammunud penikoormasaabastega. Habras Šveitsis elav lauljanna on teinud silmanähtava hüppe võrreldes kahe aasta taguse ajaga, mil värskendavalt minimalistliku lähenemisega ilmus justkui eikusagilt eesti muusika “kõige paremini hoitud saladus”, kelle romantilis-patriootilised laulutekstid sulatasid ka kõige küünilisema eestlase südame. Siis rääkis Lukas, et kuulab küünlavalgel Pärti ja on nõus tingimusteta alla kirjutama postulaadile “vähem on rohkem”. Need põhimõtted pole Lukase muusikast kadunud, aga masiivsust ja mastaapsust on juurde tulnud. Helgesse paletti on ilmunud ka tumeda-

maid toone. Kõik see tuli raekojas toimunud kontserdil välja, kuigi akustika tegi nüansirohkele muusikale karuteene ja teised instrumendid tundusid mõnes eriti olulises punktis löökpillide alla mattuvat. Laval olid elektriviul ja elektritšello ning trummar **Patrik Zosso**, kes hoolitses elektrooniliste manipulatsioonide eest. Uuel plaadil “Silver Secrets” on koosseis veelgi suurejoonelisem, sest kaasa teeb lausa koor.

Peale “intelligentse popi” poole kalduvate palade, mis leiavad tõenäoliselt positiivset vastukaja üsna laia publiku hulgas, oli endiselt meeldiv kuulda regilaulu töötlust ning vihmaloitsu. Viiuli- ja bassimängija **Michel Gsell** toetas Lukast maheda ja meeldiva tämbriga. Gsell oli Lukasega kaasas ka septembris “Tallinn Jazz Weekendil”, kus nende lühike, kahekümneminutine kava mõjus isutekitava aperitiivina. Lukas ärgitas igal võimalusel raekoja publikut kaasa laulma, sama nippi olevat ta proovinud ka saksakeelsetes maades kontserte andes. Üsna pretseedenditu oli seegi, et kontserdist tehti televisioonis otseülekanne. See viis mõttele, et eesti jazz'i elavat ajalugu taustuks palju rohkem videosse archiveerida ja meediakanalite kaudu laiema publikuni viia.

Ansambel Vind Project 3 imiteeris Niguliste kontserdil idamaiseid meeleolusid. Keelpillikvartett lasi **Arno Kalbuse** tablasoolo taustal kõlada pikal burdoonoodil. *Looper*'it kasutav **Meelis Vind** kujundas mõnes kom-

positsioonis raagale iseloomuliku fooni. Vindi helikeel on meelisklev, uneline, taju- sid hellitav, ja kui sõna “põhjamine” veel midagi ülekasutusest hoolimata ütleb, siis ka seda. Värske materjali kõrval oli palju vanemaid, teistmoodi seatud ja algselt ka teistsugusele koosseisule kirjutatud palu. Meelis Vindi viimaste projektide kõlapilti on teinud värvikamaks harf, mida kohatab jazz-kontsertidel üliharva, kui üldse.

Ingrid Lukas, eestlanna Šveitsist.
FOTO RUTH SOTNIK

Ebatraditsiooniline oli ka keelpilliansambli koosseis, kus kahe viiuli asemel oli kaks vioolat.

Kristjan Randalu üllatab iga kord millegi uudsega. Tema **Five Senses** on nii värske, et “Jõulujazzil” anti selle koosseisuga päris esimesed kontserdid. Kui kava kokku pandi, polnud ansambli olemaski, ent Randalu tegemiste kvaliteedimärk lubas uskuda, et maailmanimega jazzpianist ei valmista ka seekord pettumust. Kokkumäng

saab aja jooksul loomulikult vaid paremaks minna, kuid algus on paljutootav. Säravaim nimi bändis oli Vietnami päritolu prantsuse kitarrist **Nguyên Lê**, peale tema musitseerisid Randalu kauaaegne sõber ja kolleeg **Bodek Janke** ning kõikvõimalikke puhkpile mängivad **Steffen Schorn** ja **Claudio Puntin**, kõik Eestis varemgi kontserte andnud mehed. Seekord polnud rõhk peavoolu modernjazzil, vaid jazz-rockil, *fusion*’il ja maailmamuusikal. Tund ja viis-

teist minutit möödusid märkamatu, sinna sisse mahtus üks lugu igalt bändi liikmelt. Kontsert oli loomulikult välja müüdnud.

Natuke nurinat ka – Soome ansambel **Gourmet Sextet** NO99 jazziklubis ei läinud kuidagi kokku meeoludega, mis “Jõulujazziga” seostuvad. Kahtlemata väga tugev kollektiiv mängis üsna pretensioonitut “tantsumuusikat” ja selle sõnum uppus stiilide kaootilisse virvarri, kus ei saanud midagi hetkekski tõsiselt võtta.

Inimhääle rikas maailm

JOOSEP SANG

“Jõulujazzi” lõpuosa kuulus vokaalmuusikale, pakkudes kuulamiseks nii soliste kui ka vokaalansambleid. Viimased on alati olnud festivali lahutamatu osa, seekord esinesid laulugrupid Eestist ja Prantsusmaalt.

Kuueliikmeline **Estonian Voices** valmistas oma kava ette koostöös ansambli M-Pact kõrgeima hääle **Britt Quentiniga**, kes juhendas Eestis sekstetti privaatsetes töötubades. Kuuiku selge liider on meie kõige isikupärasem jazzlaulja **Kadri Voo- rand**, kes valis repertuaari, tegi seaded, kehastas vajadusel *beatbox*’i ja oli igas mõttes vägagi *in charge*. Repertuaar oli huvitav, suurel määral eestikeelne ja folklooriaineline, meenutades (ja kahtlemata igas komponendis ka ületades) omaaegset ansambli Collage. Nende kõrval kõlasid ka mõned lood “läänest”: Blood, Sweat & Tearsi “Spinning Wheel” ja Herbie Hancocki “Cantaloupe Island”. Seaded olid huvitavad ja vaheldusrikkad, kuid ka tehniliselt tülikad, mis tingis selle, et mitte kõik lood ei kõlanud veatus ettekandes. Oli intonatsioonilist mustust, aga ka teatud lavalist pingesolekut. Siiski on Estonian Voices vaieldamatult täiesti uus peatükk meie vokaalansamblite õhukeses ajaloo.

On kahju, et Britt Quentin laulis koos

eesti kuuikuga vaid kaks laulu, eelreklaami põhjal jäi teistsugune mulje. See-eest esines ta kontserdi teises pooles eesti muusikutest koostatud ansambli saatel, lauldes mitmesugust repertuaari (Nina Simone’i hitt “Feeling Good”, Stevie Wonderi “Golden Lady”, kevadisel “Jazzkaarel” üles astuva ansambli Brand New Heavies “Daybreak”, standardid “My Funny Valentine” ja “Close to You”). M-Pacti ansamblivärvina on Quentin asendamatu, solistina on tema tämber vägagi maitse küsimus. Kogu etteaste jäi ka veidi energiavaaseks, oma osa oli ka sellel, et saatebänd oli mingil põhjusel paigutatud kaugele lavasügavusse.

Mullusel “Jõulujazzil” esines esimest korda vokaalansambel Prantsusmaalt.

Flamenco kire tõlgendaja Ana Salazar.
FOTO JEVGENI KULIKOV

Lausa kaheksast liikmest koosnev **Voice Messengers** laulis instrumentaaltrio saatel, klaveri taga kunstiline juht ja arranžeeringute autor **Thierry Lalo**. Okteti kava oli mitmekesine, sisaldades nii puhast meelelahutust kui ka tõsisemate kunstiliste pretensioonidega kompositsioone. Ansambel kõlas kokku kenasti, värskendav oli kuulata klassikalise svingi stiilis palu (“Love for Sale”, “Have You Met Miss Jones?”), mida kroonisisid mitme ansambli liikme leidlikud *scat*-soolod. Omaette võlu oli mõistagi prantsuskeelsetel lauludel, millest jäi kõige eredamalt meelde Charles Trénet’ poolt kuulsaks lauldud šansoon “Que reste-t-il de nos amours?”.

Kahe vokaalansambli vahele mahtus kõige suurema elamuse valmistanud kontsert, kus kõlas vaid üks hääle. Kuid see-eest milline! Hispaanlanna **Ana Salazar** pole kaugeltki oma maa kuulsaim *cantaora*, kuid ometi on tema hääles kõik, mida ehtsamast ehe flamenco vajab. Ja mitte ainult hääles – flamenco on multisensoorne kunstivorm, mida tuleb täieliku elamuse saamiseks tajuda mitme meelega, kindlasti ka silmadega. Ana Salazar pakkus silmadele sama palju kui kõrvadele, sest ta on suurepärase tantsijanna, kes esines mitme kirgliku tantsunumbri, võttis ka lauldes uhkeid poose ning kandis keni kostüüme. Kolmeliikmelises taustaansambelis oli keskel kohal mõistagi kitarr, mida toetasid löökpillid (põhipill oli kastikujuline *cajón*) ja akordion. Viimane, ehkki flamenkole võõras, oli selles programmis vägagi omal kohal, sest Ana Salazari kava kandis pealkirja “Canta a Edith Piaf” ja prantsuse muusikast lahutamatu akordion aitas “Väikese varblase” šansoonide romantikat paremini flamenco *pasión*’iga kokku sulatada. Kõlas hulk Piafi kuulsaks lauldud palu, kõik hispaania keeles. Kõige rohkem jäi meelde kuulud “La vie en rose” ehk “La vida es rosa”.

Kuningannad ootavad päästjat

VIRGE JOAMETS
muusikateadlane

Vanemuises esietendus juba kevadel, 5. mail Gaetano Donizetti ooper **“Maria Stuarda”**. Muusikajuht ja dirigent oli siis Mihkel Kütson, sügise-st dirigeerib etendusi Lauri Sirp. Ooperi lavastas Roman Hovenbitzer, kunstnik on Roy Spahn, valguskunstnik Palle Palmé. Osades: Maria Stuarda – Alla Popova või Aile Asszonyi (RO Estonia); Elisabetta I – Karmen Puis; Anna – Valentina Kremen; Leicesteri krahv – Oleg Balašov (Peterburi Maria teater); Lord Cecil – Atlan Karp; Shrewsbury krahv – Märt Jakobson; Henry VIII – Elmar Pool. Vanemuise koor ja sümfooniaorkester.

Donizetti ooper “Maria Stuarda” tugineb Friedrich Schilleri näidendile “Maria Stuart”, mis on inspireeritud Šoti kuninganna Mary Stuarti (1542–1587) ja Inglise kuninganna Elizabeth I (1533–1603) omaaegsest vastuolust ja võimuvõitlusest, seda teemat küllalt vabalt käsitledes. Tõene on, et need kuningannad olid vastandliku saatusega, lähedalt sugulased, et kummalgi oli õigus Inglise troonile, et Elizabeth vangistas Mary ja lõpuks lasi ka hukata. Ajaloolisele tõele ei vasta nende kohtumine, mis polevat kunagi aset leidnud. Just sellele on keskendatud vaadeldava teose teravik – siia

Kuningannade väärilised rollid teevad Aile Asszonyi (Maria Stuarda) ja Karmen Puis (Elisabetta).

koondub võimu- ja armastusteemaline psühholoogiline draama, mille üheks teljeks on kahe tugeva naise tunded ühe ja sama mehe vastu, teiseks nende poliitiline vastasseis, millest ei saa välja tulla muu kui vihkamine ja ühe poole surm.

“Maria Stuarda” on Eestis seni esitamata, köitva muusika ja uhke intriigiga ooper, sealjuures nauditavalt lavastatud (Roman Hovenbitzer) ja suures osas ka nauditavalt

“Maria Stuarda” on Eestis seni esitamata, köitva muusika ja uhke intriigiga ooper, sealjuures nauditavalt lavastatud ja suures osas ka nauditavalt esitatud.

esitatud. Peaaegu kõik, mis puudutab lavastuse visuaalset külge, on minu meelest väga maitsekas ja kaunis, detailideni läbi mõeldud, väga ühtne. Lavastus kasvab välja algul lava ees rippuvast, Vanemuise väikese maja lavaraamiga ümbritsetud pseudoajaloolisest maalist, mille keskmes on kuningas Henry VIII ning Elizabeth, Mary ja Leicesteri krahv lastena; maali kompositsioonis on lavastuse üks võtmeid. Kui avaneb lava sisemus teatrisaali interjööri jätkavasse tuppa, selgub, et sama maal on seinal ka nähaolevas toas, et läbivalgustamisel muutuda aknaks (või peegliks), kust omakorda paistab ruum sama maaliga, kust omakorda paistab ruum sama maaliga... Ning neis "peegelduvates ruumides" on võimalik lahendada kooristseene või visuaaliseerida eeslaval aariat laulva tegelase mõtteid, hirne jm. Peeglikuju on lavastuse teine võti – vastandlikud kuningannad kui teineteise peegeldused. Peegli põhimõtet on kasutatud peategelaste ruumide kujunduses, sellest on inspireeritud kehakeel nende omavahelistes suhetes.

Väga kaunid on ajaloost inspireeritud kostüümid, välja arvatud teenijannad, kelle põlvini kontoriseelik on selles kontekstis väga imelik ja küsimusi tekitav. Muud nüüdisajale viitavad detailid jäävad hea maitse piiridesse.

Vanemuise kavaleht jutustab selle 1834. aastal loodud teose fopaadest valmimise järel, küll primadonnade omavahelisest kisklemisest proovides, esietenduseni jõudmata, küll hääle kaotanud lauljannadest 1835. aasta esietendusel. Kiusust pole vaba seekordnegi lavastus. Meespeasoline, Leicesteri krahvi kehastav **Oleg Balašov** Peterburi Maria teatrist olevat kevadel olnud häälega hädas öietolmuallergia tõttu. Kaks etendust siiski toimus. Novembris polnud asi eriti parem. Kui lauljal on ebamugav, on kuulajal samuti väga ebamugav. Nüüdseks on toimunud neli etendust, millest ükski pole selle probleemi tõttu saanud pakkuda täit rahuldust! Kas võib loota, et jaanuariks on laulja terve? Novembris kuuldu põhjal ma selles kindel poleks – vahe oli tervelt pool aastat! Asi tundub olevat tõsisem kui öietolm.

Kuidas teater nüüd edasi toimib? Minu senine kogemus Vanemuisega ütleb, et päästeoperatsiooni ei plaanita. Tehakse jaanuari-veebruari kolm etendust kuidagiviisi ära ja siis kaob tükk märkamatuult repertuaarist. Viimast etendust ei pruugita välja kuulutada. Lihtsalt sügishooajal näeme, et seda ooperit kavas ei ole. Kõik. Sest vaatajaid ju pole!

Kuidas Vanemuine võiks toimida? Näinud sügisestelt etendustelt, et valitud osatäitjal on endiselt probleeme, asuda kiirelt tegutsema leidmaks uueks poolaastaks uut lauljat. Kiire? Ent kui oleks alustatud kohe, 4. novembril? Ma tõesti ei usu, et maailmas pole mitte ühtegi hääles tenorit, kes poleks kahe ja poole kuuga võimeline seda partiid ära õppima! Kallis? Aga armas

Alla Popova mängus on mitmekülgust ning hääles sära ja kergust. Maria Stuarda on tema uhkeim roll. Fotol koos Oleg Balašoviga.

FOTOD ALAN PROOSA

Vanemuine! Kas mitte teatri muusikaplokk pole seltskond, kelle abil te muusikalide seljas galopeerides raha teenite? Kas nad siis tõesti pole väärt, et selle töö eest, mida nad eelkõige õppinud on ja igati tasemel sooritada suudavad, teatripoolset lugupidamist pälvida? Originaalkeeles lavastus võimaldab ju kasutada külalissolistide ning Vanemuises on seda edukalt tehtud, käesolevalgi hooajal näiteks Verdi "Rigolettoga"! Kas vaatajaid tuli? Tuli! Ehk oleks asendaja Eestistki võtta?

Praegu on armastuskolmnurk ühe lüli puudumisel välja mängimata (Leicesteri krahvi armastavad mõlemad kuningannad, krahv aga vaid ühte, nimelt seda, kes pole *the virgin queen*). Teose dramaturgia nii lihtsalt ei tööta, ansamblistest ma üldse ei räägigi. Kuningannade partiid on tehniliselt nõudlikud, mänguliselt mitmekülgsed, sageli on üleminekud ühelt meeleolult teisele väga kiired. Kui Elisabetal (**Karmen Puis**) domineerib võim ja kalkus, siis Maria Stuarda (**Alla Popova**, esietendusel **Aile Asszonyi**) on meelelisem, lõpus ka allaheitlik, ent loo keskmes olevas võimusteenis Elisabettaga samavõrd võimukas.

Just väarikate kangelannade pärast tuleks ühekski korraks leida meeshääli, kes kõnealuste lauljatega vähemalt võrdväärselt esineks.

Need koloratuuriküllased partiid on lauldud kuningannade vääriliselt. Eriti tahaksin esile tõsta Popova suurt arengut, mitmekülgust mängus, kergust ja sära vokaaalis – seni nähtuist tema võimsaim roll. Ja just nende väarikate kangelannade pärast tuleks ühekski korraks leida meeshääli, kes kõnealuste lauljatega vähemalt võrdväärselt esineks ja lavastusse panustatud energia sellel kordki täies ilus öitseda laseks. Sest head tööd on teinud kogu kollektiiv – juba nimetatute kõrval solistidest veel **Valentina Kremen**, **Märt Jakobson** ja **Atlan Karp** väiksemates osades, koor ja orkester, avamängu ajal tantsivad lapsed. Okei, tunnistame, ooper on kallis ja selle lavaletoomine Lõuna-Eestis ongi üks kahjumlik tegevus (Postimees 2. XII 2011), ent minu meelest jääb praegu puudu ka lihtsalt hoolimisest. Ooperis, kombinaatteatri masinavärgi ääres osas asuvas valdkonnas, jääb selle hästi toimimiseks toetavast mõttest lihtsalt puudu, sest kogu aur läheb mujale, sinna, kus on suuremad publikute hordid. Mulle tundub, et hoolikalt järele mõeldes ja vastavalt tegutsedes annaks ka ooperisaali suurema kuulajaskonna kokku saada.

Miks Puccini ja “Manon Lescaut”?

RAILI SULE
muusikateadlane

Lavastaja tahtel lõpeb Manoni (Heli Veskus) ja des Grieux' (Carlo Barricelli) armulugu tühermaal Aafrika lõunarannikul.

Puccini ooper “Manon Lescaut” Rahvusooper Estonias. Muusikaline juht ja dirigent: Arvo Volmer. Dirigent: Jüri Alperden. Lavastaja: Andrejs Žagars. Lavakujundus: Renāte Lorence. Kostüümid: Kristīna Pasternaka. Valguskunstnik: Kevin Wyn Jones. Koreograaf: Elita Bukovska. Osades: Manon – Aile Asszonyi või Heli Veskus; des Grieux – Mart Madiste või Carlo Barricelli; Lescaut – Rauno Elp või Jassi Zahharov; Geronte de Ravoire – Mart Laur jt. Rahvusooperi koor ja sümfooniaorkester. Esietendus 4. novembril.

19. sajandi teise poole üle-elusuuruste heroiliste ooperimaailmade järel Verdi ja Wagneri loomingus oli elulähedasemate teemade otsimine loomulik reaktsioon. Suunanäitajaid oli mitmeid, aga **Giacomo Puccini** (1858–1924) kujunes sajandivahtetuse tähtsaim ja edukaim itaalia ooperilooja, keda on nimetatud inimhingede uurijaks ja kelle tuntumate ooperite kangelaanadeks on end armastusele ohverdavad naised. Puccini kaasaegsed või peaaegu kaasaegsed ei olnud talle mingid konkurendid. Ponchielli, Boito, Giordano, Catalani, Leoncavallo ja Mascagni said tunnustuse ühele või kahele ooperile ning pärast Puccinit ei ole itaalia ooper pääsenud rahvusvaheliselt tunnustatud repertuaari. Puccini oli teatrimees, kes allutas libretistid ja lavastajad oma tahtele. Enamik tema oopereid on maailma teatrite püsirepertuaaris. Läbilöögiteos oli kolmas ooper “Manon Lescaut”, mis pärast kaht üsna edutut ooperit “Vilid” ja “Edgar”, esietendus 1893. aastal Torinos, saades üksmeelset kiitust kriitikutelt ja publikult. Sellest oope-

rist algas ka helilooja pikaajaline koostöö libretistide Luigi Illica ja Giuseppe Giacosa-ga.

“Manon Lescaut’s” on selgelt tunda Puccini küpset stiili, tema erilist annet ühendada tugev draama köitva meloodilise joonisega ja väga omapärast harmooniakäsitlust. Dramaturgiliselt on “Manon” helilooja üks kõige süngemaid ja meeletumaid oopereid. Manoni ja Renato des Grieux’ kirglik armulugu on valikute teemise lugu, milles võib tajuda helilooja enda elukogemust. Viimane vaatus on peaaegu täiesti üles ehitatud Manoni surmastseenile. Vaid mõni aasta varem oli suur menu Jules Massenet’ ooperil “Manon”, mis tuli lavale Pariisi Koomilises Ooperis. Mõte panna muusikasse abee Prévost’ romaan kuulus aga Puccinile. Ta kaitses oma veendumust, öeldes: “Massenet tunnetab seda lugu prantslasena, puudri ja menuettidega; mina tunnetan seda itaalllasena, meeletumliku kirega.”

Nii romaani kui ka ooperi tegevus toimub 18. sajandi teisel poolel. Lavastaja

Andrejs Žagars on toonud tegevuse roko-koostajastust eelmise sajandi kuuekümnendate aastate Lõuna-Prantsusmaale. 20. sajandisse üle kantud tegevust olen Läti Rahvusoperis Žagarsi lavastustes varemgi näinud. Nii toimub Tšaikovski “Padaemanda” tegevus tänapäeva Peterburis ja Šostakovitši “Mtsenski maakonna leedi Macbethi” tegevus kuskil Venemaal, Euroopa Liidu piiri läheduses. Andrejs Žagars on tegija – näitlejast ärimehiks ja edasi teatrijuhiks. Viisteist aastat Läti Rahvusoperit juhtinud mees on viinud sealse ooperi rahvusvahelisele tasemele. Ta on Riia ooperifestivali asutaja. Aastast 2003 sai Žagarsi uueks väljakutseks lavastamine. Olin vaimustuses Žagarsi esimesest lavastatud ooperist “Lendav hollandlane”, mida nägin kahel korral Riias. Täna on Žagars teinud koostööd mitme Euroopa ooperiteatriga. Läti Rahvusoper on viimastel aegadel loobereid lõiganud ka väljaspool Euroopat. Lavastaja peab väga oluliseks panustada noortele lauljatele, pidades neid Läti kultuurisaadikuteks maailmas. Fakt, et kaheksa lauljat on jõudnud Metropolitan, kõneleb ise enda eest.

“Manoni” lavastus on detailirohke.

Esimese vaatuse mitmekihilisust, liikumise polüfoonilist tihedust ei haara täiesti ka kahekordsel vaatamisel (nähtud etendused 4. ja 11. novembril). Hajutatult ja lavasügavuses laul-

misel tekib raskusi orkestriga sünkroonis püsimisel, nagu juhtus teisel vaatamisel. Meeldejääv on kolmanda vaatuse stseen kooriga, kus üliõpilasrahutustes arreteeritud maalt välja saadetakse. Manon ja des Grieux vahetavad armutootusi ja hellitavad pääsemislootust. Rahva hüüded, väljasaadetute nimetamine, Manoni venna Lescaut' haiglaslik ärevus ning des Grieux' meeleheide sulavad kokku üheks mõjuvaks tervikuks. Lavastaja on leidnud oma liini igale kooriartistile, üksiktegelased suhtlevad laval loomulikult ja usutavalt. Žagarsil on hea meeskond, kes tema taotlusi lavapildis toetab. Rahvuskaslastest dekoratsioonikunstniku **Renāte Lorence** ja kostüümikunstniku **Kristina Pasternaka** tööd on ajastuhõngulised. Teisel nähtud etendusel teenis publiku aplausi teise vaatuse algus, Manoni armukese ärimees Geronte de Ravoir' luksuslik salong op-kunsti stiilis

seinaga, *à la Vasarely*. Mõningat nõutust tekitas siiski viimase vaatuse lavapilt, tühermaa allakukkunud lennukiga Aafrika lõunarannikul. Eeslaval toimuv lahkumisstseen, meeleheitel des Grieux ja januse ning surmakrampides kustuva Manoni armuloo traagiline kulg ja selle haarav muusikaline teostus, paneb unustama visuaalse.

Viimasel ajal on meie ooperilavadel rõõmustavalt tihti etendusi, kus enamasti kõik osatäitjad pakuvad naudingut nii vokaalselt kui ka mänguliselt. Rahvusoperil on nimategelasena välja panna võimekad sopranid, rikka tämbriga **Aile Asszonyi** ja **Heli Veskus**, mõlemad ka hea näitlejaandega, detailides eripalgelised aga üldplaanis säravad. Mõistes heaolu tühisust ja järgides

südame kutses, otsib nende Manon tagasiteed des Grieux' juurde. Des Grieux osatäitja **Mart Madiste** rolli kohta võib öelda kaunis ja südi esitus. Esimese vaatuse rõõmsameelsest noormehest, kes otsib hurma-

vat neidu, saab teises vaatuses kirglik ja kannatav armastaja. Itaallase **Carlo Barricelli** des Grieux oli jõulisem ja temperamentsem. Peategelaste vokaalpartiid on keerulised ning keeruline on ka tegelaste areng. Peaosaliste paarid Asszonyi–Madiste ja Veskus–Barricelli köitsid soolode ja tundeliste duettidega. Muljet avaldas **Mart Laur** rikkur Geronte de Ravoir'na – kauni vokaaliga, väärikas ja väljapeetud. **Rauno Elp** Manoni venna Lescaut'na on heas vokaalses vormis, samuti **Oliver Kuusik** toimeka üliõpilase Edmondona. Aga orkester oli kohati veel kirglikum ja tundelisem kui peategelased, kattes mõlema nähtud etenduse esimeses vaatuses sooliste. Dirigent **Arvo Volmer** on ju nõudlik ja täpne ning küllap olnud hea nõuandja muusikast lähtuva pildi loomisel, aga ooper on žanr, kus laulukunsti ja laval toimuvaga tuleb arvestada. Orkestri kaunikõlaline

Armastajate esmaohtumine. Mart Madiste ja Aile Asszonyi esimeses vaatuses.

FOTOD HARRI ROSPU

kõrghetk on kolmanda ja neljanda vaatuse vahelises intermetssos. Koori (koormeistrid **Peeter Perens** ja **Hirvo Surva**) kõrghetked on esimeses ja kolmandas vaatuses. Koori etteaste õnnestumisel on oluline osa Läti Rahvusoperi koreograafil **Elita Bukovskal**. Episoodilistest tegelastest särasid teises vaatuses oma etteastega tantsuõpetajana **Aleksander Arder** ja lauljana **Juuli Lill**, luues kontrasti etteaimatava draamaga.

Lavastaja Andrejs Žagars ütles intervjuus Andres Laasikule, et aastal 2014, kui Riias saab Euroopa kultuuripealinn, on neil kavas kolm uut läti ooperit, mille kirjutavad Andris Dzenītis, Kristaps Pētersons ja Artūrs Maskats. Žagars tõdeb: “Uut ooperit on publikule raske müüa. Kuid meil on moraalne kohustus hoolitseta rahvusliku ooperiliteratuuri eest. Eestis on olemas hea näide uue ooperi õnnestumise kohta, Erkki-Sven Tüüri “Wallenberg” on minu meelest muusikaliselt väga õnnestunud teos.” (Eesti Päevaleht 5. XI 2011). Ooperi väljatoomine nõuab tellimust ja baasi, raha ja inimesi. Viimastel aastatel on Eestis olnud näha mitmeid võimalusi muusikateatri tegemiseks. Möödunud suvel kanti Noblessneri valukojas kolmel öhtul edukalt ette Timo Steineri ooper “Kaks pead”. Ehk selline ongi praegu meie publiku nõudmine uue ooperi järele?

Miks Puccini ja “Manon Lescaut”? Seda ooperit pole varem Eestis lavastatud, ilus muusika, head lauljad, head tegijad ja küllap siis kurb lugu kõnetab, sest Manoni teema on eesti laval kolmes variandis: Massenet’ ooper Vanemuises, Kenneth MacMillani ballett Jules Massenet’ muusikaga Estonias ja nüüd Puccini ooper.

Arvo Pärt – akadeemik ja paavsti kultuurinõunik

Eesti Teaduste Akadeemia sai juurde seitse uut liiget, kelle hulgas on ka **Arvo Pärt** – esimene akadeemiku tiitliga pärjatud helilooja Eesti Teaduste Akadeemia 75-aastases ajaloos.

Arvo Pärdi kandidatuuri esitasid Eesti Teaduste Akadeemia Tartu Ülikooli nõukogu ja Eesti Muusikateaduse Selts. Akadeemik ja muusikateadlane **Jaan Ross** tunnustas üldkogu valikut, põhjendades, et Arvo Pärdi *tintinnabuli*-stiil on muusikateaduse seisukohalt loonud uue paradigma

nüüdssivamuusikas. Samas mainis ta, et oleks Teaduste Akadeemia liikmekandidaadina lisaks Pär dile ja Tüürile meelsasti näinud ka Veljo Tormist.

Akadeemikuks valitakse Eesti kodanikest teadlasi, kel on väljapaistvaid saavutusi uurimis- ja arendustöös ja kes on oluliselt arendanud teadust oma valdkonnas, või teisi väljapaistvaid loomeisikuid, kes on andnud olulise panuse Eesti vaimukultuuri.

Paavst Benedictus XVI nimetas Arvo Pärdi oma kultuurinõukogu, Pontificium Consilium de Cultura liikmeks. Kardinal Angelo Ravasi juhitava nõukogu liikmeks

valiti ka filosoof Jean-Luc Marion ning mitmeid kõrgeid vaimulikke. Pärdi jaoks on see juba kolmas oluline kokkupuude Vatikaniga käesoleval aastal. Mais andis katoliku kiriku tähtsaim muusikaõppeasutus Paavsti Sakraalse Muusika Instituut Pär dile audoktori tiitli. Samuti pühendas Arvo Pärt sel aastal paavstile oma teose “Vater unser”, mille helilooja ja poiss-sopran Heldur Harry Põlda paavstile 4. juulil, tema preestriks pühitsemise 60. aastapäeva pidustustel ka ette kandsid. (EMIK)

Elutöö auhind Jaan Räätsale ja stipendium Sven Sosnitskile

Helilooja **Jaan Rääts** pälvis Eesti Rahvuskultuuri Fondi elutöö tänuauhinna kõrvuti kunstnik **Valli Lember-Bogatkina** ja sisearhitekt **Leila Pärtelpojaga**. 3500 euro suurused preemiad anti üle 11. detsembril Mustpeade majas toimunud austamis-kontserdil.

Jaan Rääts ja Arvo Pärt 2005. aasta eesti muusika päevadel.
FOTO SCANPIX

Samal õhtul andis Sinebrychhoff Eesti fond kultuuriaasta parima debüüdi stipendiumi noorele heliloojale **Sven Sosnitskile**, kelle teos “Solara” sai rahvusvahelisel heliloojate rostrumil Viinis alla 30-aastaste heliloojate kategoorias kolmanda koha.

Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond eraldas 2012. aasta stipendiumide ja toetuse maksmiseks 133 723 eurot. Stipendiume loomeja teadustöökaks anti 83 isikule, õpinguteks ja täiendõppeks 117 isikule ning toetati 17 kultuuriprojekti.

Eesti Muusikanõukogu aastakoosolek

15. detsembril toimus **Eesti Muusikanõukogu aastakoosolek**, kus käsitleti mitmeid **Eesti muusika elu võtmeküsimusi**.

Arutluse all olid Eesti kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020, eesti muusikaharidus ja muusika statistika, kontserdielu ja kontserdipublik ning eesti muusika eksport ehk muusikute esinemisvõimalustest väljaspool Eestit.

Kultuuripoliitika arengusuundade kujundamisel on oluline osa kaasa rääkida ka Muusikanõukogul. Selleks hakatakse alates jaanuari lõpust koguma ettepanekuid. Järgnevatel kuudel toimub töögruppides arutelu, mille põhjal valmiv dokument antakse üle kultuuriministriumile.

Eesti Muusikanõukogu koordineerib sellest aastast alates ka kaht meie muusika elu jaoks olulist toetust: **trükiste toetust** ja **toetust “Noor muusik”**. Esimene programm toetab eesti muusika ja muusikaalaste trükiste väljaandmist ning teine konkursi- ja festivalide ja kursuste korraldamist. Trükiste taotluste esitamise tähtaeg on 20. märts, programmi “Noor muusik” taotlused tuleb sisse anda 20. jaanuariks.

Lähemalt toimunust ajakirja Muusika veebruarinumbris.

Rahvusoooperi loominguks juhiks saab Vello Pähn

Vello Pähn.

A lanud aasta 1. augustist saab Rahvusoooper Estonia loominguks juhiks dirigent **Vello Pähn**. Rahvusoooperi nõukogu esimehe **Eri Klasi** sõnul pakkus Pähni kandidatuuri välja Estonia praegune loominguks juht ja peadirigent **Arvo Volmer**, kes jätkab oma ametis kuni 2012. aasta augustini.

“Kaheksa aastat on pikk aeg, Volmer on teinud väga head tööd ning nüüd ootavad teda uued väljakutsed. Kindlasti näeb teda aga ka tulevikus Rahvusoooperi dirigendipuldis,” ütles Klas. “Vello Pähn, kes on üks suurema teatripagasiga Eesti dirigente, on olukorraga teatris tutvunud. Koos peadirektoriga on arutatud loominguks plaane ning juba märtsis dirigeerib Pähn Estonias Tambergi “Cyrano de Bergeraci” etendusi. On väga tore, et “kadunud poeg” on otsustanud oma elu siduda koduteatriga,” lisas Klas.

Vello Pähn oli Rahvusoooperi dirigent aastatel 1982–1994 ning nüüdseks on temast saanud hinnatud dirigent kogu Euroopas. Ta on juhatanud etendusi kõigis tähtsamates ooperimajades Euroopas ning juhatanud orkestreid ka Venemaal, Jaapanis ja USAs.

Jüri Gerretz 70

Jüri Gerretz.

T allinnas tähistati 7. detsembril teeneka viiuldaja ja pedagoogi, professor **Jüri Gerretzi** 70. sünnipäeva. Viiuldajate galakontserdil astusid üles juubilarid endised õpilased, kelle seas olid ka kunagine tippviiuldaja ning praegune Soome Raadio SO peadirigent **Sakari Oramo**, **Arvo Leibur** ja kontserdi eestvedaja

Maano Männi. Soleeris ka Gerretzi lapselaps, 16-aastane **Robert Traksmann**. Kuulda sai ka Tallinna Kammerorkestrit, Uus Tallinna Triot ning suurt sünnipäevaorkestrit. Oma kunagises koosseisus astus üles Gerretzi asutatud kammerorkester.

“Viimasel kümnel aastal pole ma ise esinenud ega ole ka intensiivset pedagoogitööd teinud,” rääkis juubilar ERRile. “Kui vaadata tagantjärele kõike seda, mida olen kunagi loonud nii õpilaste näol kui ka oma kontserttegevusega, siis on küll suur elevus ja süda põksub sees. See on minu jaoks suur pidupäev,” tunnistas Gerretz.

Juubeli puhul anti välja Jüri Gerretzi esimene CD “Amabile”, mis on õpilaste kingitus kunagisele tippviiuldajale, innustunud ansamblistile ja hinnatud pedagoogile.

Jüri Gerretz oli aastani 1997 Eesti Muusikaakadeemia õppejõud ning aastast 1990 ka Kuopio konservatooriumi professor. Solistina tegi ta debüüdi 1965. aastal ning alustas pedagoogina 1968. aastal. Aastail 1971–1991 mängis ta Tallinna Trios. Gerretz on Eesti Raadios salvestanud üle 120 teose.

Jaan Pakk 110

Jaan Paku büst. Skulptor Tõnu Maarandi.

Koorijuhi, pedagoogi ja muusikamehe **Jaan Paku** sünnist möödus lõppenud aasta novembris 110 aastat. Pakk sai hariduse Tallinna Kõrgemas Muusikakoolis Johannes Paulseni viiuliklassis ning tegutses mõnda aega ka koorijuhi Tartus, kuid oma elutöö tegi ta Rakveres, olles kogu linna muusikaelu väsimatu eestvedaja. Ta juhtis Rakvere Laulumeeste Seltsi, mille koor kasvas kolme aastaga 150-liikmeliseks, ning Rakvere Kaitseliidu orkestrit; oli Rakvere Muusikaalgkooli üks asutajaid ja selle esimene direktor. Jaan Paku ligi 30 tegutsemisaastaga arenes Rakvere muusikaelu sellisele tasemele, mida pole ei varem ega ka hiljem enam saavutatud.

Lisaks koori- ja orkestrijuhi tööle õpetas ta ka soliste ning tegeles ansamblitega. Paljudele on teadmata, et Jaan Pakk oli ka hinnatud helilooja, kelle helilooming koosneb peamiselt vokaalteostest. Inimesena oli ta huumorimeelne, heatahtlik, muheda suhtumisega oma õpilaste ja kolleegidesse. Tal oli annet panna õpilasi märkamatu tööle, osalema muusikaringides. Vaimne püüdlemine kõige hea ja inimväärse poole – nii iseloomustatakse Rakvere suurmeest Jaan Pakku.

Jaan Paku nimelised noorte muusikute päevad ja kammermuusika festival toimus tänavu juba kümnendat korda. Esinesid ansamblid Tallinna Muusikakeskkoolist, Pärnu, Põlva, Viljandi ja Tallinna Muusikakoolist, Kadrina Kunstidekoolist, Tallinna Lasnamäe Muusikakoolist ja Rakvere Muusikakoolist. Festivali lõppkontserdil astusid üles ka ansambleid hinnatud žürii liikmed Oksana Sinkova (flööt), Andreas Lend (tšello) ja Lea Leiten (klaver).

Järgmise laulu- ja tantsupeo juhid on Hirvo Surva ja Maido Saar

2014. aastal toimuva XXVI laulupeo kunstiliseks juhiks valiti dirigent **Hirvo Surva** ning XIX tantsupeo kunstiliseks juhiks **Maido Saar**. Tantsupeo ideekavandi konkursi võitis töö nimega "Puudutus", mille arendamises osalesid Maido Saar, Kalev Järvela, Toomas Lunge, Arne Saluveer ning mille autoriks on Sten Weidebaum.

XXVI laulupeo kunstilise juhi konkursi komisjoni esimees Arne Saluveer sõnas, et tal on hea meel selle üle, et hindamisko-

misjonil oli laiapõhjaline kompetents kultuurivaldkonnas, mis aitas teha valiku kõrge ja ühtlase tasemega tööde hul-gast.

XIX tantsupeo kunstilise juhi konkursi komisjoni esimehe Andi Einaste sõnul laekus sel korral tantsupeo konkursile arvukalt ideekavandeid, mis annab tunnistust valdkonna elujõulisusest ja olulisusest meie inimestele. "Tantsupeod on viimastel kor-

dad el rääkinud metsast ja merest ning jutustanud oma maa avastamisest, kuid "Puudutuse" ideekavand keskendub inimesele ja temale olulistele väärtustele," selgitas Einaste.

XXVI laulupidu ja XIX tantsupidu toimub 4.–6. juulil 2014. aastal.

Ajakirja Kitarr esimene number müügil

Detsembri algul tuli trükist **ajakirja Kitarr** avanumber, mille peatoimetaja on **Kristo Käo** ja väljaandja **Kitarrikooli Kirjastus**.

Uue väljaande tutvustuseks kirjutab toimetus: "Kitarr on läänemaailma levinuim muusikainstrument. Vähe sellest, kitarr pole lihtsalt muusika tegemise vahend, vaid on mitmete muusika- ja elustiilide sümbol. Mis jääks alles rokkmuusikast, kui kitarrid ära võtta? Õige: trummid ja juuksed! Teine äärmus on klassikaline muusika, mida samuti kitarril mängitakse, kuid mis kultuurina kitarril kadumist tähelegi ei paneks. Sinna vahele jääb lugematu arv muusikastiile, mis rohkem või vähem kitarrist sõltuvad ja millel on oma austajad. Kõigile neile ongi uus ajakiri mõeldud."

Esimeses numbris saavad sõna paljud eesti kitarristid, nagu Tanel Padar, Ain Varts, Laur Joamets, Andres Roots, Tiit Paulus, Villu Tamme, Nevil Blumberg, Riho Sibul jt. Värviline 64-leheküljeline ajakiri ilmub esimesel aastal neli korda ning maksab kioskist ostes 6 eurot.

Keila Muusikakool uues majas

Elmise aasta novembris sai **Keila Muusikakool** uue asukohta **Keila uues gümnaasiumis**. Muusikakooli kasutuses on 22 ruumi: viis klaveri-, kaks viiuli-, neli puhkpilli-, kaks akordioni-, kolm löökpilli-, üks kitarr- ja üks kandleklass ning rühmatundide ja ansambliklassid. Peale selle on koolil veel kaks harjutusklassi. Suur saal mahutab 220 kuula-jat, saali juurde kuulub ka heliruum salvestusteks. Koolil on ka väike kammersaal neljakümnele kuulajale. Saali väga hea akustika on seadnud **Linda Madalik**. Kontserdisaali sisekujunduse loonud arhitektid **Reet** ja **Liisa Põime** said eelmisel aastal oma töö eest aasta puitehitise vineeri eriauhinna.

2. detsembril toimus muusikakooli uue maja avamispidu ning tähistati ka kooli 35. tegevusaastat. Pidulikult kontserdil esinesid kooli endised ja praegused õpilased. Õnnitlejate hulgas olid Ene Raid Haridus- ja Teadusministeeriumist, Eesti Muusikakoolide Liidu esimees Urvi Haasma, Tallinna Muusikakeskooli ja Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli direktorid Timo Steiner ja Arne Saluveer, Saue, Saku ja Kuusalu Muusikakool, sõpruskoolid Soomest ja Leedust ja palju teisi.

Keila Muusikakooli muljetavaldav uus saal.

Eesti muusika Poola festivali keskmes

nostalgiafestival
poznań 3-5.12.2011

Detsembri algul Poznańis toimunud festivali **"Nostalgia"** tänavuseks peateemaks oli Eesti muusika, mis korraldajate sõnul on üks huvitavamaid ja tunnustatumaid nähtusi tänapäeva muusikaelus. Festivali teiseks teemaks on J. S. Bach.

Kahel festivalipäeval näidati **Mari-
anne Kõrveri** portreefilmi "7 etüüdi piltides" **Erkki-Sven Tüürist** ning kanti ette **Urmas Sisaski** üks populaarsemaid teoseid, kooritsükkel "Gloria Patri", esitajaks Amu Kammerkoor Krzysztof Sztydziszi juhatusel. Stiilidest eesti muusikas vestlesid poola muusi-

kateadlane **Andrzej Chłopecki** ning eesti heliloojad **Helena Tulve** ja **Erkki-Sven Tüür**.

Festivali lõppkontserdil toodi ettekan- dele Erkki-Sven Tüüri suurteos "Ärkamine" koorile ja orkestrile ning Sümfoonia nr 8. Helena Tulve loomingust kõlas "à travers" instrumentaalansambli- le. Kontserdil astusid üles Poola kammer- orkester Aukso ja Adam Mickiewiczi Ülikooli Kammerkoor, juhatas Marek Moś.

Poznańi linnaruumis eri paikades võis kuulata ka eesti muusika salvestusi – juhtmeta kõrvaklappides mängis teatud kellaaegadel eesti muusika, sealhulgas Sisaski, Pärdi, Tüüri, Grigorjeva, Tulve, Tormise, Tally jt looming.

Mälestusteraamat Tallinna Konservatooriumi ajaloost

4. detsembril tähistati kontserdi- ga EMTA kammersaalis viiulipe- dagoogi **Endel Lippuse** 85. sünnipäeva ning esitleti raamatut **"Muutuste kümnend"**, autor **Urve Lippus**.

Kogumik keskendub keerulistele üle- minekuaastatele konservatooriumi ajaloos 1930. aastate lõpust kuni 1950. aastateni. Raamat põhineb suures osas mälestustel, mida on jaganud konserva- tooriumi tolaaegsed üliõpilased, hilise- mad tuntud muusikategelased, heliloojad,

interpreetid: Neeme Laanepõld, Endel Lippus, Veljo Tormis, Ester Mägi, Leelo Kõlar. Urve Lippuselt pärineb ka põhjalik avaartikkel muutustest üleminekuajal, mil Eesti Vabariigi Tallinna Konservatooriumist sai nõukogudeaegne Tallinna Riiklik Konservatoorium.

Dokfilm eesti rockmuusikast

Pärast kolme aasta pikkust arhiiv- vilintide läbivaatamist ja hoolikat valimist sai valmis nostalgiline eesti rockmuusikat meenutav film **"Kosmos 68"**.

R ežissöör **Peeter Brambati** sõnul püüab film taastada 1960. aastate olustikku. Kuna sellest ajast pole Eesti videoarhiivides kuigi palju materjali säilinud, võis projekt esiti veidi ambitsioonikaski tunduda. "Minu intuitsioon ütles, et me peame siit filmi kokku saama. See võib võtta rohkem või vähem aega, aga ma teadsin lindistustest, minu sõpradel oli neid 1960. aastate laule juba CDdele ümber võetud ja see andis julgust," rääkis idee autor **Jaak Lõhmus**.

Tänapäeva teismelised ei kujuta ettegi, missuguse vaevaga nende vanemate lem- mikbändid laulusõnu lintidelt maha kirju- tasid. Loota sai vaid oma kõrvadele. "Tartu ansamblid olid selles osas võib-olla natuke eelistatumas olukorras, sest Tartus oli üli- kool ja inglise filoloogid, kes aitasid sealt sahinat ja kahinat seest lugusid maha kir- jutada. Aga ikka juhtus niimoodi, nagu Ivo Linna ütleb filmis, et "I love you" tundus talle üks sõna – sõnade vahedest või õige- kirjast ei teadnud keegi mitte midagi," rää- kis Brambat.

Filmi loojad loodavad, et nostalgias- tatav "Kosmos 68" toob kauged aastad taga- si ja pakub kõigile rõõmsat äratundmist.

Talvised Pärnu ooperipäevad

Tänavu üheksandat korda toimunud **Pärnu ooperipäevi** korraldati esmakordselt detsembris. Festivali külaliseks oli sel aastal noor **Peterburi ooperiteater**, mis tõi lavale Gaetano Donizetti "Lucia di Lammermoori" ja andis galakontserti ooperiklassikast. Tõestamaks, et armastajate ümber keerlevad probleemid on ajatud, oli lavastaja **Juri Aleksandrov** toonud ooperi tegevuse keskaegselt Šotimaalt meie aega ja kõigi selle pahede keskele, vahendas ERR. "Lugu räägib vägivaldast isiksuse vastu. Mis võiks praegu veel aktuaalsem olla? Ja see meie noorte lugu ei räägi mitte eluheidikutest, kel pole midagi süüa, vaid jõukatust," selgitas Aleksandrov.

"See teater sobis meile selles mõttes väga hästi, et nad on harjunud väikese lava ja napimate võimalustega. Siia etendust üle kandes ei pidanud midagi ringi tegema, kõik mahtusid lavale ja ruumi jäi ülegi," rääkis Pärnu kontserdimaja direktor **Marika Pärk**.

Pärnu ooperipäevade kaubamärgiks on kujunenud ka galaõhtusöögid, kus gurmee on nii laval kui laual. Peterburi ooperiteatri kodumaja ajaloost inspireerituna kandis see tänavu pealkirja "Õhtusöök paruniga" ning tõi kontsertosade vahel laudadele prantsuse ja vene köögi hõrgutised.

Lustlik klaver

10. detsembril toimus Lasnamäe Muusikakoolis uudne võistlus "**Lustlik klaver**" muusikakoolide õpilastele. Sellele võistlusele saavad lapsed mängimiseks valida toredaid piltlikke palasid ning esitada verivärsked, just selleks puhuks kirjutatud lugusid. Konkursile eelnes omakorda lastepäraste klaveripalade konkurs noortele heliloojatele. Palade autoriteks olid Otsa kooli heliloomingu õpilane **Piret Pajusaar**, EMTA elektronmuusika tudeng **Liina Kullerkupp**, Tartu Elleri kooli õpilased **Marili Tomingas** ja **Tuuli Pruul** ning EMTA kompositsiooniosakonna tudeng **Anne-Mai Edala**.

Idee autori õpetaja **Tiina Vurma** sõnul oli eesmärk anda konkursile veidi teistsugune lähtepunkt. Preemiaid jagus kõigile ning kõik osalejad võtsid ise kaasa auhinna oma kaasesineja jaoks. Iga osavõtja saatis võistlusele ka teksti endast ja esitatavatest lugudest ning oma õpetaja arvamuse; nii tutvustati esinejat ja tema arvamusi enne iga etteastet. Õpilased ja õpetajad nautisid konkursi väga ja tundub, et sellisel ettevõtmisel on suur tulevik.

Žürii: Mati Mikalai, la Rimmel ja noored heliloojad.

Esikohad: Kärt Kirsimägi (Paide MK, õp Astrid Sild), Anita Koševaja (Lasnamäe MK, õp Tiina Vurma), Kadri Kuks (Nõmme MK, õp Maire Oidekivi), Kirke Männik (Saku MK, õp Veronika Tamm), Kira Nemirovitš-Dantšenko (Tallinna MK, õp Irena Truškina), Nadežda Vassiljeva (Sillamäe MK, õp Elena Kondratenko), Maria Arošjus (Lasnamäe MK, õp Tiina Vurma), Yasmina Bouhouda (Pärnu MK, õp Renata Marksalu), Kendra Rosen (Kilingi-Nõmme MK, õp Tiia Hermann), Liisa-Maria Marrandi (Türi MK, õp Anne Laimets), Anna Laura Perve (Nõmme MK, õp Maia Takker), Karl Reimand (Keila MK, õp Tiina Kalvet), Viktoria Anikina (Sillamäe MK, õp Inna Anikina), Kevin Kiil (Kiili MK, õp Sirle Piisang), Marta Oja (Lasnamäe MK, õp Anu Pärn), Polina Volk (Tallinna MK, õp Irene Pirnpuu).

Täielikku laureaatide nimekirja vaata www.ajakirimuusika.ee

Chopini konkurs Petrozavodskis

Petrozavodskis toimus 1.–5. detsembrini teine rahvusvaheline Chopini-nimeline noorte pianistide konkurs. Konkursil osales ka klaveriõpilasi Eestist: viis õpilast Narvast, üks Sillamäelt ning vanemas vanuserühmas Leo Dubovski Tallinna Muusikakeskkoolist.

Peale Venemaa ja Eesti oli osalejaid veel Soomest ja Vietnamist. Žürii esimees oli Viktor Portnoi, Petrozavodski konservatooriumi klaverikateedri juhataja. Eesti õpilastest pälvisid erinevates vanuserühmades III koha **Veronika Smolnikova** ja **Maria Mikulits** (Narva MK, õp Lina Jarovaja) ja diplomi **Darja Tšudakova** (Sillamäe MK, õp **Svetlana Rosseva**). Neis vanuserühmades esikohti välja ei antud. Esikohaga oma vanuserühmas aga naases konkursilt **Leo Dubovski** (TMKK, õp **Ada Kuuseoks**).

Konkursi laureaadid. Vasakult esimene **Leo Dubovski**.

Lembit Veevole pühendatud õhtu Otsa koolis

Põhjuse aeg maha võtta ja tagasi vaadata andis kooli kauaaegse õpetaja ja helilooja **Lembit Veevo** (16. 12. 1926 - 29. 12. 2000) 85. sünniaastapäev. Muusikateooria, koorijuhtimise ja rütmimuusika laulueriala koostöös toimus 13. detsembril kooli saalis õhtu, kus meenutati Lembit Veevot õpetaja, inimese, loojana. Kõnelesid teooriaosakonna õpetajad **Raili Sule** ja **Aarne Männik**, dirigent **Ene Üleoja** ja kooli vilistlane ning praegune õppejuht **Maria Mägar**. Kõlasid Lembit Veevo harmooniliselt väljendusrikkad laulud koorijuhtimise- ja lauluosakonna kammerkoorilt õpetaja **Peeter Perensi** juhatusel ning rütmimuusika õppesuuna lauljatelt ja teise kursuse vokaalansambliit õpetaja **Mare Väljataga** juhendamisel. Koolipererele lisaks oli kuulajate hulgas ka Lembit Veevo lesk **Linda Veevo**, vilistlasi ja endisi õpetajaid.

Listomaania

Ühe rahva peamine lootus on
tema noorte õiges harimises.
Erasmus

Klaverigeeniuse **Liszi** sünniaastapäev päästis eelmisel aastal kogu maailmas valla tõelise "listomaania" oma etenduste, kontsertide, konkursside ja loengutega.

Nii sai ka meil Liszi aastal kuulata kõiki tema transsendentseid etüüde meie oma klaverivirtuoosi Ralf Taali esituses, näha esinemas viimase Budapesti Liszi-konkursi võitjat Alexander Ullmanni, Utrechti konkursi võitjat Masataka Gotot ja tänavuse Weimari konkursi võitjat Gabor Farkast.

Ka **Tallinna Muusikakeskkooli** klaveriosakond on klaverimuusika suurkujude tähtpäevadele tundlikult reageerinud. 2010. aastal korraldati Schumanni 200. sünniaastapäevale pühendatud vabariiklik konkurs kuni 14-aastastele klaveriõpilastele, 2011. aastal Liszi konkurs kuni 16-aastastele.

Kui tänapäeval kipub noorte seas huvi klassikalise muusika vastu aina vähenema

suhtlusvõrgustike ahvatlevate võimaluste tõttu alla laadida igasugust meelelahutust, on rõõm tõdeda, et meil on sellegipoolest küllalt entusiaste, kes armastavad väärtmuusikat ja pillimängu sügavamas tähenduses. Muusikateadlane ja psühholoog Jaan Ross väidab, et muusikalised eeldused tekiavad sellest, millises akustilises keskkonnas laps pikema eluperioodi vältel viibib.

Üks suurema mõjuga eluperiood on kolmandast kuni viienda eluaastani ning teismeliseiga. Järelikult olid sellel noortekonkursil osalejad just sellises kuldses vastuvõtlikus eas, mil edukus oleneb sellest, mida ja kuidas on kuulatud, mida sealt on leitud, kui kriitiliselt kaasa mõeldud ja sealt edasi – mida endast välja kiiratakse olenevalt oma meisterlikkuse astmest.

Rõõmu tegi see, et kolmekümne kolmest konkursist osavõtjast oli peale

Tallinna ja Tartu koolide mängijaid ka väiksematest kohtadest, nagu Kehtna, Iisaku ja Loks. Õpetaja suunaval mõjul palade kujunduses oli esinejate hulgas rõõmsaid isikupäraseid musitseerijaid.

Nikita Fatejev tunnetas väga hästi Bartóki külaloo meeleolu ja Iber'i väikese eeslikese

lõbusat kepslemist (õp **Irena Truškina, Tallinna MK**). **Sofia Khvichia** mängis hea kõlaga Bachi prelüüdi ja mõnusa huumoriga Parfonovi pala, kus kärbsed tantsimas (õp **Vladimira Ljutova, Nõmme MK**). Erilist heameelt võis tunda **Kehtna Kunstide Kooli** õpetaja **Hele Saarse** õpilaste

Hanna-Liisa Kuusingu Bartóki paladest ja **Evita Lohu** üllatuslikult muusikaalsetest ja säravalt virtuoossetest Liszi ja Chopini eksromptidest. **Arko Naritsal** läks üks konn suure huviga rändama (õp **Tiiu**

Muusikalised eeldused tekiavad sellest, millises akustilises keskkonnas laps pikema eluperioodi vältel viibib.

Noored pianistid oma õpetajatega.

Noor, Tartu 1. MK) ja Markus Nurmsaar mängis väga uhkelt Kabalevski Rondo-marssi (õp Helve Kuuskmann, Nõmme MK). Esinejate hulgas oli ka kaks vanema rühma noormeest, kes oma erksa esinemise ja osava klaverimänguga olid eriti tublid. Mis asi see tublidus siis on? Aristoteles ütleb, et see on selgest otsustamisest, enesevalitsemisest, ihade tasakaalust ja kesktee leidmise oskusest. See sobis **Algis Pauljukaitse** (õp Kadri Leivategija ja Lauri Väinmaa, Tartu Elleri-kool) ja **Rasmus Andreas Raide** (õp Ell Saviauk ja Martti Raide, TMKK) kohta. Raide mängus oli head ajastutaju, mis väljendus Bachi, Beethoveni ja Liszti erinevates kõlakarakterites. Hasardiga ette kantud Liszti “Ungari rapsoodia” nr 7 oli efektne ja särav.

Konkursi kavas oli kõigis vanuserühmades ette nähtud klassikalise sonaadi (sonatini) kiire osa. Oli küll õnnestumisi hästi tabatud kõlaga, aga rohkem oli eksimusi tempo valikus, tempo väljapidamises, väheses värvikus ja üldises mono-toonsuses. Mõndagi rikkusid halb pedaal ja ohtrad tekstivead. Pärast konkursi professor **Kalle Randaluga** rääkides ütles ta: “Klassika mängimisega on probleeme. Ja see ei ole nii ainult siin, olen mujalgi seda tendentsi märganud. Kus on vähe noote, mängitakse kiiremini, kus palju – aeglasemalt, arhitektuur läheb nii kaduma. Ebaõnnestunud klassikamängimise järel tekitab esinejast juba negatiivne arvamus, aga kui kuulame edasi teisi lugusid, selgub, et värvid, kõla ja fantaasia on kõik olemas! Kas see on siis juba nii kauge ajastu? Mul endal on seda raske mõista, sest ma nii armastan klassikat. Nii et ma kahjuks ei saa vastata sellele küsimusele, sest ma ei saa põhjusest aru... Aga sellel konkursil oli ju palju ilusat! Kui omal ajal ise Muusikakeskkooli õpilane olin, mäletan, et siis oli meie kool kõigist teistest pea jagu üle. Nüüd seda enam ei ole. Tase on mujal nii palju tõusnud. Näiteks, palun väga – Kehtna, Iisaku!”

Leelo Kõlar

ŽÜRII:

Kalle Randalu (Karlsruhe Muusikaülikool, esimees)
Toomas Vana (Karlsruhe Muusikaülikool, Badeni konservatooriumi klaveriosakonna juhataja)
Marko Martin (EMTA)

KONKURSI ESIKOHAD:

Nikita Fatejev (Tallinna MK, õp Irena Truškina)
Arko Narits (Tartu 1. MK, õp Tiiu Noor)
Rasmus Andreas Raide (TMKK, õp Ell Saviauk, Martti Raide)
 Kolmandas vanuserühmas esikohta välja ei antud, teise preemia pälvis
Evita Lohu (Kehtna KK, õp Hele Saarse)

Täielikku laureaatide nimekirja vaata
www.ajakirimuusika.ee

Erkki-Sven Tüür. Ärkamine/Awakening. Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Sinfonietta Riga. Daniel Reuss.

Online

Möödunud kevadel Tallinna meto- disti kirikus salvestatud Erkki-Sven Tüüri uus autoriplaat mõjub kerge briisina keset detsembrikuist kaamost. Värskendav kuulamine, mis võib silmapilk. Plaadi keske loona kõlab Tüüri vastne teos “Ärkamine” segakoorile ja kammerorkestrile (tellijateks Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja “Kultuuripealinn Tallinn 2011”; esitettekannet 2011. aasta 10. märtsil Tallinnas). Teos on ootamatult, aga seda nauditavamalt tekstikeskne. Muusika tundub olevat sündinud Ernst Enno, Jaan Kaplinski, Juhan Liivi ja Doris Kareva poeesias ning ülestõusmispühadega seotud ladinakeelsest liturgilistest tekstidest. Kuigi ärkamise tähendus saab olla äärmiselt mitmepalgeline, kumab esitusest läbi duaalsus: liturgilised tekstid viitavad religioossele ärkamisele, eesti luuleklassika jälle looduse ja inimmeele ärkamisele. Kaudselt ehk ka kogu eesti kultuuri ärkamisele. Teose helipilt on läbivalt klaar ja kirgas, nii koori- kui ka orkestripartiid on kujundatud väga nüansirikkalt. Samas säilib vormiselt ja teksti mõttetiheduse, mis koori kõlama paneb ning mille orkester kohati vägagi intensiivselt üle võtab.

Teisena koori esituses kõlava “Rändaja öhtulaulu” (2001, Ernst Enno sõnad) ekspressiivsus ja orkestraalsus on toonmeisteril väga

hästi plaadile talletatud. Erinevates lõikudes on välja joonistunud kõigi häälerühmade omapära ja roll koos oma teisendustega. Tonaalse teose alteratsioonirikas faktuur “säriseb” mõnusalt. Sinfonietta Riga näitab kogu plaadil, aga eriti viimasena kõlavas Tüüri varasemast loomeperioodist pärit orkestriteoses “Insula deserta” (1989) ülimalt head ansambli- tunnetust ning peenetundelisust. Kolm teost moodustavad läbimõeldud terviku, olles järjestatud sõnakeskusest puhta muusika poole. Eestlasliku kasinusega vaimustuse vallas märgin lõpetuseks, et Tüüri autoriplaadi puhul on tegu äärmiselt sümpaatse ja hõrgu kuulumisvaraga, mida tahaks veel ja veel nautida, kuid teisalt on kartus ärakulumise ees.

LIISI LAANEMETS muusikateadlane

Slow Electric.

Panegyric

Kahe duo liitmise tulemusena sündinud Slow Electric on tõeline talvemuusika (nelik kohtuski esmakordselt Eestis, brittide jaoks hirmutaval 2010. aasta kibekülmal talvel). Inglased, laulja Tim Bowness ja klahvpillimängija-elektroonikaspetsialist Peter Chilvers esinevad omanimelise duona ja on varem teinud koostööd näiteks ansambli No-Man. Eesti muusikud, trompetist Aleksei Saks ja kitarrist Robert Jürjendal moodustavad duo UMA, mis ilmselt pikemat tutvustust ei vaja. Plaat sisaldab ehtsat meeleolumuusikat – mitte selle sõna kõige levinumas, küll aga olemuslikult kõige õigemal mõttes. UMA on kuulus oma muusikalise vaikelu ja eeterlike iluheli-

de poolest. Kuigi ka seda albumit iseloomustavad monokroomne kõlakangas ja lagedad, boreaalsed muusikamaastikud, annavad kujundite ja meeleolude (vaheldus)rikastamisele ja väljajoonistamisele palju juurde Tim Bownessi hääl ja laulusõnad, mille sisuks on kartused inimhinges ja karid inimsuhetes. Laulutekstides on palju mõjuvaid kujundeid, mis saavad kurvalt karge instrumentaaltasta toel eriti mõjuva väljenduse. Näiteks read avaloost "Towards the Shore/Towards an Ending": "You swim towards the shore just as she drowns, again... You're naked in your fear of love and life, again" ("Sa ujud kalda poole, samas kui tema upub, taas... Sa oled alasti oma kartuses armastuse ja elu ees, taas..."). Kõlakujundus ja tekstide meelelool toovad meelde Riho Sibula kaunilt resigneerunud sooloplaatide atmosfääri. Laulusõnades on ühe (olguigi, et vaid nelikümme kaks minutit vältava) plaadi kohta mõne kuulaja jaoks kurbust ehk isegi väljakannatamatult palju, kuid muusikaline teostus pehmenab seda, märkides kurvastuse lohutavasse heli-loori.

JOOSEP SANG

Silver Secrets. Ingrid Lukas.

Universal

Liblikad heljumaa Eestimaa värviliste aasade kohal, taustal, kuid mitte tagaplaanil, kõrgumas Šveitsi kaunid Alpid, ühisteks dirigentideks leebelt sinine taevast ja rahutult hõbedane meri, kooriks roheliste metsade võimas rahu. Sellise panorama-pildiga kaetakse hoolikalt kõik maitsemeeled, pakutakse Šveitsi šokolaadi süsimustal leivatükil – tulemuksuks hõrk helinauding. Eestist pärit Šveitsi lauljatar Ingrid Lukas ja "Sil-

ver Secrets", lõppenud aasta vaieldamatu avastus Eesti ja loodetavasti ka muu maailma publiku jaoks. Kuigi plaadil kõlab üksteist pala, ei ole minu arvates tegemist üksteisest eraldi seisvate lugudega. Sõnad ja muusika on selleks liiga üksteisega põimunud ja üheks saanud (vaatamata sellele, et lood kõlavad nii inglise kui ka eesti keeles). Näen voogavat jutustust inimeseks olemise eetilisusest, hirmust ja armust, põgenemisest ja seismajäämisest, leppimisest. Ehk nagu tõdetakse palas "Do Whatever You Do": "The main thing is to accept yourself for what you are and begin from there" ("Peamine on end aktsepteerida sellisena, nagu sa oled ja sealt alustada"). Muide, ma ei näe mingit takistust, miks nimetatud lugu ei võiks kõlada järgmisel noorte laulu- ja tantsupeol, sest tegemist on suurepärase koorilooga.

Zürichi muusikaakadeemia jazz- ja popmuusika eriala lõpetanud neidis on leidnud oma isikupära. Võlva lihtsusega on huvitavaks tervikuks ühendatud pop, jazz, folk ja rahvamuusika. Märkilisust eestlaseks olemise kohta leidub igas loos, olgu selleks kasvõi avalugu "Blue, Black, White". Eesti keel ja vanad tekstid on plaadil au sees, mis on muidugi eestlase jaoks südantliigitav. Rahvalaulud "Veripunane" ja "Laula" on saanud haldjaliku puudutuse ning hõbedase läike; arranzering on ülimalt emotsionaalne, haavav ja kaasahaarav.

Plaadi ainus vokaalita lugu "But" peaks pakkuma äratundmist Thomas Newmani loominguga austajatele – see jookseb kohati vägagi paralleelset ühte helikeelt mööda filmist "American Beauty" tuntud looga "Dead Already". See sarnasus on sõbralik ja soe, Lukase loomingus positiivselt ja isepäiselt edasi lenduv.

Ingrid Lukase hääl ja muusika panevad kuulama ja mõtisklema, selles on eriline magnetism ja põhjamine kargus, puhas ilu. Plaadi saladus peitub kordustes, mis jäävad viisikatkadena kuulajasse veel pikaks ajaks helisema. Ei tea, kas just hõbedaselt, sinimustvalgelt aga kindlasti.

KATRIN KARU
filoloog

Öö ei lase magada. Kosmikud.

Viska Mulda Records

Alates aastast 1999 toimetanud ja tegutsenud Kosmikud on muusikapõldu kündes kasutanud oma kitarre igati heaperemehelikult ning kaalutletult, ilma uisapäisa rübelemiseta ja end mõttetult higiseks ajamata. Tosin aastat ja viis albumit pluss üks kogumik ei ole just ülemäära suur kogus, aga selle-est on mehed ilmselgelt rõhunud kvaliteedile. Täpselt möödunud hingedepäevaks ilmuma rihitud "Öö ei lase magada" kuulub Kosmikute loominguga parimate viljade hulka. Avapala "Üks võimalus kuuest" paiskab kõlaritesse külimitutäie metroluminaalset sünkjat melodiamürinat, kust kajavad uhkelt vastu aegumatu postpunk ja vana hea new wave, Viktor Tsoi hauagi tagant mõjuv vaim ning Nick Cave'i vaoshoitud hõõguv pilk. Kodumaise depressiivrocki emalaeva mastis lehvib nüüd terake optimitlikuma sugestiivrocki plagu, küll suhteliselt tumedates toonides, kuid vaieldamatult mõjuv. Kosmikud on uue plaadiga tagasi iseenenda juurte kastjate ja väetajate juures (stuudio, produtsent ja tekstide autor). Viies kauamängiv on salve saanud sama meeskonnaga, kes andis välja klassikalise albumi "Kuidas tuli pimedus" (2003). Kümme pala mängiti magnetlindile puhta sound'i kaubamärgiks olevas MatrixStudios, heliinseneriks ja kaasprodutsendiks Elmu Värk. Tagasi on ka luuletaja Mait Vaik (Sõpruse Puiestee, Metro Luminal, Vennaskond), kelle albumile kui tervikule jäetud pitsere on oluliselt tugevam kui teksti autoritel enamasti. Mõistan täiesti inimesi, kes ei suuda Vaiguga samastuda ning eelistaksid salapärase ja kummalise saatusega Aleksander Tambergi sügavaid tekste, mida bänd on varem varjalt kasutanud, kuid taasleitud Vaik on meelelool

looja-tüvitegelasena nende arengurajal täistabamus. Mis hoiab bändi väliseltki end üdini muusikale pühendanud ja ühiskondlikult avatud meelega Kosmikuid koos? On ehk vastus peidetud palasse number kolm: "Ei rõõm, ei valu / vaid hirm meid hoiab koos / kõik on vaid hetk / ja endi üleodoos"? Kosmikud võtavad end ja oma muusikat viimse silbi ja noodisabani tõsiselt, kuid sealjuures suudavad nad end distantseerida ortodokssest ja pelutavast fanatismist, mis nende žanri kohal alati ähvardava kirvena on rippunud. Nad on hüpnootilised, kuid kindlalt reaalsuses. Kosmoses on külm, Kosmikutel ei ole.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Gunnar Graps – Tribut.

ETL

Suure mehe suur elutöö väärrib suurt kummardust. Kolmest plaadist koosneval tribuutalbumil on kokku kolmkümmend seitse laulu, mille muusika autoriks on kolme erandiga laulja ja trummar, kes oleks läinud sügisel saanud alles kuueteistkümnenda aastaseks ja võinuks meie rockmuusika seenioride seas (ja esireas) tänaseni rukkida. Kolmikplaat on kui sukk bändimeeste kokkutulek – igal lool on erinev esitaja (kui mitte arvestada hämmastavalt tõetruult Grapsi lauluhäält järele aimavat Freddy Tomingat, kes laulab kaks laulu) ning valik haarab väga erinevaid põlvkondi ja muusikalisi kreedosid. Grapsi laule esitavad vana kaardiväe ohvitserid (Ivo Linna, Tõnis Mägi, Endel Rivers (Jõgi), Riho Sibul, Joel Steinfeldt), tänase popi ja rocki tähed ja tähekesed (Hendrik Sal-Saller, Tanel Padar, Birgit Varjun, Blacky, Ott Lepland, Metsatõll,

Terminaator, Ska Factor), alternatiivsema skene esindajad (Jaan Pehk, Bombillaz, Lin's System), mõned eluagseks kõrtsibändid ja ei tea mis põhimõttel valitud väliskülalised (venelanna Olga Kormukhina ja Läti bänd Keksi). Kõiki nimetada ei jõua ja pole ka põhjust – olekski liig lootda, et kõik kolm tosinat tõlgendust võrdsest vaimustavad. Kuid nii nagu on vaheldusrikas Grapsi looming (ulatudes varajase perioodi reggae'st, soulis, bluusist ja progressiivsest *hard rock*'ist viimase perioodi *heavy metal*'ini), on mitmekesine ka see kaverite kogu. Olgu siis lõpetuseks mainitud need lood, mis mulle isiklikult enim meeldisid: ansambli Bombillaz *bhangra-reggae* "Lillekimp imet teeb" (ka teine reggae-lugu, Hendrik Sal-Salleri "Roosid papale" pole paha), Uku Suviste harukordselt eheda souli-fii-linguga "Pajud on urvas juba", bluusilike lugude plaadilt Drama-mama "Ma kuulen öös su õnnelikku naeru" ja Led R-i "Pilverd kuuvalgel" ning Grapsi kui "raudmehe" repertuaari tõlgendustest Nevesise "Leidmine" ja No-Big-Silence'i "Imelik masin".

JOOSEP SANG

Ulg. Metsatõll.

Spinefarm Records

Eks katsu taastada ajaloolist mälu, kui seda on muserdanud sõjad ja katk, ikaldus ja näljahäda, veel seda võrd põhjalikult, et isegi vanemate regilaulude faktimälu ei küüni tagasi kaugemasse minevikku kui tühi-sed paarsada aastat. Kultuur on teadagi kapital ja ühiskonna sideaine. Ajal peab olema lugu, mälestustel pide. Kui mälu enam ei mäleta, tuleb see uuesti mälestustega täita rahvustunnet väljendama, mehe-meelt peegeldama.

Metsatõll on mõnes mõttes na-

gu Kreutzwald ja tema kunsteepos "Kalevipoeg", mis on rahvustead- vusse juurutatud alustekstina nüüd- seks folklooriks pöördunud. Oskar Loorits muretseb juba 1938. aastal selle pärast, kuidas liita kahte vasta- kasse suunda hargnenud maarah- vas ja euroopalik kultuurivool üheks jõujaamaks, mis suudaks läbi tööta- da vana rahvakultuuri reserve moodsa elu rikastuseks. Rahva- muusika aabitsas korratatakse elutar- galt, et laul või pillilugu on omal ko- hal, kui see täidab selle kasutajate vajadused. Arvestades maailma kul- tuuride mitmekesisust, ei tarvitse olla muusikat, mis tunduks kõikide meelest ühtviisi hea. Seda enam on kummaline, kuidas alati ainult emä- keeles laulvat Metsatõlli raja taga nõnda hästi vastu võetakse. Eesti bändidest on just Metsatõll võib-ola oma imagoloogia kallal kõige roh- kem higi valanud ning on ütlemata- gi klaar, et nad usuvad endasse ja oma sõnumisse ning selle võimesse ületada igasugused keele- ja meele- barjäärid. Metsatõll suudab ka uuel, senistest oluliselt tempokamal albu- mil rõhutada oma muusika lahuta- matut seost muistse kultuuripäran- diga. "Ulu" võtmetegelane on Lauri Õunapuu, suurepärase elu- ja ilma- tunnetusega mehepoeg, kelle hää- l kõlab kui sügavalt tõrepõhjust ning kelle torupilli jouramine peletab va- resed männiladvast. Skandinaavia *viking-metal*'is pole rahvapillide ka- sutamine iseenest midagi uut, kuid mängib ikkagi mees, mitte pill. Õunapuu puhub elava hinge sisse nii torupilli kui viledesse. Samuti on senisest oluliselt rohkem kasutatud tema muljetavaldavat vokaali. Tõllude uut taset näitab ka kolme- hääline laulmine.

Plaat on aus ja ehe nagu ikka, aga taas terake uue nurga alt ja vastses kuues, mis kohati metal- selt kütlevam kui varem. Metsa- tõll on jätkuvalt autoriteet ja arva- musliider, kuid sellele vaatamata ei kipu ta dikteerima, mis on õige, mis väär, vaid usaldab vana head talupojatarkust. Arhailisele ilma- tunnetusele rajatud kohanemisvõ- me ongi ehk ellujäämise võti ah- nelt globaalrituaale viljelevas ühis- konnas.

MARGUS HAAV

Helen Tobias-Duesberg. Läbi aastaegade. Tallinna Tehnikaülikooli viilistlaste naiskoor. Andres Heinapuu, Tiina Selke.

TTÜ viilistlaste naiskoor

Käesolev on Helen Tobias- Duesbergi esimene autoriplaat Eestis. TTÜ viilistlaste naiskoor on helilooja loominguga tuttav juba ajast, mil dirigendiaks oli Silvia Mellik. Lähedastest suhetest räägib ka as- jaolu, et helilooja valiti 2006. aastal koori auliikmeks. CDI on Reekviem, kantaat "Läbi aastaegade", mis pühendatud TTÜ viilistlaste naiskoo- rile, teos "Õndsakskiitmisel" ja viis koorilaulu. Juhatavad Andres Heinapuu ja Tiina Selke, kaasa tee- vad organist Piret Aidulo, pianist Tiina Renser, sopranisolistid Heli Veskus ja Tagli Pitsi ning tšellist Kristjan Saar.

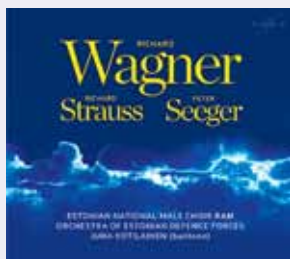
Rudolf Tobiase noorima tütre- na puutus Tobias-Duesberg varakult kokku orelimängu ja heliloomingu- ga, mida ta saatuse keerdkäikude tõttu õppis Tallinnas, Berliinis ja New Yorgis. Oma žanriliselt mitme- külgses vaimulikus loomingus ar- vestas ta kogudusemuusikute vöi- metega. Ka sellel CDI olevad koori- teosed on läbipaistva faktuuriga, milles on ühelt poolt äratuntav ba- roklik polüfooniakäsitlus ja neoklas- sitsistlik vormiselgus, teisalt eesti vaimulike rahvaviiside alge (mõnigi laul on hoopis tuttavam Cyrillus Kreegi seades). Tänapäeva heliloo- mingu virvarris eelistab helilooja heas mõttes lihtsust, lastes lahti kõigest ülearusena näivast ja pürgi- des sõnumi esiletoomise poole. Kuigi Tobias-Duesbergi teosed on kõlanud USA-s, Kanadas ja mitmel pool Euroopas, hakatakse Eestis ta loomingut alles avastama.

Reekviem (algselt segakoorile, oreleile ja sopranile) kõlas Eestis es-

makordselt 1995. aastal. See on üks helilooja olulisemaid teoseid, milles on valdav sissepoole hoitud tunde- maailm. Teose märgiline tähendus avaldub juba *Intrata fugato* motiivis, mis kõlab ka teose lõpus. Emot- sionaalselt avatumad on *Lacrimosa* ja *Benedictus* ning otsustavalt jõuli- ne *Confutatis maledictis*. Mõni me- loodia ja kooskõla on esituslikult vist ebamugav, kohati tahtnuks sopranite veerandtoonilisi hõõrdu- misi täpsemaks rihtida (nt osades *Requiem aeternam* ja *Sanctus*). Kantaat "Läbi aastaegade" sisal- dab adventi- ja jõululaule ning pal- vepäeva, patukahetsuse ja kannä- tusaja laule. Enamasti on tegemist eesti rahvaviiside ja vaimulike rah- vaviiside seadetega, kuid laulus "Ma tulen taevast ülevalt" kuuleme ka Martin Lutheri tuntud "Vom Himmel hoch, da komm ich her" melodiat. Arendatud, kuid palveli- kult meditatiivsed "Õndsaks- kiitmisel" jätavad kõige sügava mulje. Viies eripalgelises koorilaulus ("Ämblik ja harakas", "Üles, üles, hellad vennad!", "Kiigu laul", "Tipa- tapa" ja "Oh mina väike mehekene") on tabatud nii lastelauludele omast mängulisust ja karakterisust kui ka vanarahva õpetuslikke tarkuseiva- sid. Tunnustust väärivad ka salves- tus (helirežii Tanel Klesment), teks- tid (Malle Maltis) ja kujundus (Marge Robam).

ENE PILLIROOG muusikateadlane

KUULA KA NEID

Wagner, Strauss, Seeger. Eesti Rahvusmeeskoor, Eesti Kaitseväge Orkester, Juha Kotilainen. Peeter Saan.

ERP

2010. aasta aprillis tehtud kontsertsalvestus talletab kontserte, kus Eesti Rahvusmeeskoor ning Peeter Saani juhitud kaitseväge (puhkpilli) orkester esitasid numbreid Wagneri ooperitest “Lendav Hollandlane”, “Tannhäuser” ja “Lohengrin”, solistiks soome bariton Juha Kotilainen. Vaheldust pakuvad Ants Sootsi juhatusel salvestatud Richard Straussi *a cappella* teos “Traumlicht” ning 20. sajandi helilooja Peter Seegeri “Pfälzische Liedkantate”.

Kalinka. Lembit Tolga.

Orfeo Music

Eesti Rahvusmeeskori tenor laulab oma Soomes salvestatud sooloplaadil venekeelseid laule, nende seas selliseid tuntud meloodiaid nagu “Õhtud Moskva lähistel”, “Mustad silmad”, “Miljon helepunast roosi” ja romantilise albumi nimilaul “Kalinka”.

Cesena. Graindelavoix, Björn Schmelzer.

Glossa

Üheksaliikmeline vokaalansambel Graindelavoix, kus laulab ka eestlane Marius Peterson, esitab oma värskelal plaadil tervikava ala-pealkirjaga “Laulud paavstidele, printsidele ja palgasõduritele”. Kõlavad 15. sajandi alguse *ars subtilior*’i stiilis motetid ja ilmalikud teosed. “Cesena” on programm, mida ansambel tutvustas esmakordselt viimasel Avignoni teatrifestivalil ning kus tegi kaasa ka tant-suansambel Rosas.

Igavene suvi. Allan Vainola & Unenäopüüdjad.

MBMA

Allan Vainola ja Unenäopüüdjate teine album võtab kokku ansambli viimaste aastate tegevuse. Lisaks on plaadil ka akustilise töötuluse saanud ansambli Vennaskond laulud “Taksosõit” ja “Igavest elu lõppevas öös”. Laulutekstide autoriteks on Andres Aule, Mait Vaik, Leelo Tungal ja Peep Männil. Muusikute sõnul on albumi helipilt kirevam ja aktiivsem kui esimese plaadi oma ning mõtisklevate palade seas on ka positiivsema meeleoluga lugusid.

Odyseeia. European Jazz Motion.

PM Records

Noores pan-Euroopa ansambelis, mis esinenud juba ka jazzi Mekas New Yorgis ja mujal USA-s, musitseerivad lauljatar Angela Tröndle Austriast, klarnetist-saksofonist Tobias Meier Šveitsist, pianist Antti Kujanpää Soomest, bassist Mattia Magatelli Itaaliast, trummar Christian Windfeld Taanist ning eesti kitarrist Marek Talts Pärnust. Kõik üksteist akustilise nüüdisjazzi võtmes kompositsiooni on ansambli liikmete omalooming.

Meie aeg on käes. August Hunt.

Kulundpea Management

Tosinat laulu sisaldav debüütplaad annab ülevaate bändiliikmete kahe aasta jooksul kirjutatud lugudest. Teiste seas leiab albumilt ka 2011. aastal ETV 2 telesaates “Eesti TOP 50” parima kodumaise muusikavideo tiitli pärvinud laulu “Thomas Malthus on surnud, mu arm”. Plaadi värskel singel “Tantsulõvi” tõusis Eesti raadiote koodeketabelis viiendale kohale. Läbinisti eestikeelne CD on salvestatud Türi kultuurimaja stuudios.

Maksmata võlad. Legshaker.

Legshaker

Pärnemaal 2010. aastal loodud kuueliikmelise ansambli nimi on võrri ehk sääreväristaja ingliskeelne vaste. Bänd segab kokku folk- ja punkmuusikat, mille tulemuseks on muusikute sõnul “balkani piirkonnale iseloomulik rahvalik punkmuusika, mida seal kandis kunagi kuulnud ei ole”. Album “Maksmata võlad” sisaldab kahteist eestikeelset, ansambli liikmete endi kirjutatud laulu, nende seas nimilaul, mis valiti Raadio 2 nädala demoks.

Magnificat. Kammerkoor Studio Vocale.

Studio Vocale

Dirigent Tiina Sooba juhatusel tegutsev Studio Vocale laulab oma esimesel CDI inglise nüüdishelilooja John Rutteri romantilise kõlaga teost “Magnificat”, mida meil varem esitatud ega plaadistatud pole. Teost dirigeerib Jüri-Ruut Kangur, kaasa teevad Üle-eestiline Noorte Sümfooniaorkester ja sopranisolist Pirjo Püvi.

Kontrabass – keelpillide Kalevipoeg

MATI LUKK
kontrabassist

“Puusad liiga madalal, talje täielik õnnetus, liiga kõrge väljalõikega ja mitte piisavalt peenike; ja siis see kitsas rippuv rahhiitiline olapartii – mine või hulluks. See tuleb sellest, et kontrabass on hermafrodiit, arengulooliselt. Altpoolt nagu suur viiul, ülevalt nagu suur gamba. Kontrabass on kõige koledam, kohmakam, ebaelegantsem instrument, mis kunagi on leiutatud. Pillide hernehirmutis.” /.../

“Muide, ma ei tunne ühtegi kolleegi, kes oleks hakanud vabatahtlikult kontrabassi mängima. Ja kuidagi võib sellest ka aru saada. See instrument ei ole just eriti käepärane. Kontrabass on rohkem, kuidas ma pean ütlemä, takistav ese kui pill. Seda ei saa kanda, seda peab tarima.” /.../

“Ma surun nelja keelt oma vasaku käe sõrmedega, kuni veri väljas; ja ma nühin poogna jõhvidega nende peal edasi-tagasi, kuni parem käsi kangeks jääb; ja tekitan sellega müra.” /.../ “Iga keelt peab suruma nagu hullumeelne, vaadake mu sõrmi!” /.../ “Nende sõrmedega ei tunne ma enam midagi.” /.../ “Enesemandistamine.”

(Patrick Süskindi “Kontrabass”. Tõlkinud Helgi Loik. Eesti Raamat, 1996.)

Pole just kõige julgustavam sissejuhatatus muusikahuvilisele, kes sooviks kontrabassist rohkem teada saada. Samas on igas Süskindi mõtteavalduses väike tõetera sees.

Kas viiul või gamba?

Muusikateadlased pole tänase päevani päris selgeks vaielnud, kas kontrabass kuulub viiulite või gambade perekonda. Esimesed viited kontrabassilaadsest pillist pärinevad ühelt 1580. aasta gravüürilt, millel on suure tõenäosusega kujutatud *violone*'t. Veel on teada, et tuntud itaalia pillimeister

Gasparo da Salò (1542–1609) on valmistanud 16. sajandil mitmeid kuuekeelseid kontrabass-*violone*'sid. 1620. aastal mainitakse esimest korda *kontrabassi* kui *violone* ja bassgamba järeltulijat. Me võime ainult oletada, millise kujuga olid esimesed kontrabassid, kuid kaasaegsete kirjelduste järgi meenusid nad pigem suurt viiulit kui gambat.

Kontrabassi väline kuju on ajaga muutunud tingituna mänguaseme ja -tehnikarengust. Esialgsete õunakujuliste õlgade asemel ilmusid pirnikujulised lāngus õlad, mis võimaldasid kasutada ka kontrabassi ülemisi registreid. Kontrabassid jagunevad ehituselt lamedapõhjalisteks (nagu gambad) ja kumerapõhjalisteks (nagu viiulid), mis omakorda lisab küsimärke nende päritolu kohta. Ka kontrabassi poognaid on kahte tüüpi: prantsuse ja saksa poogen. Prantsuse poogen on sarnane viiuliperekonda kuuluvate pillide poognatega. Seevastu saksa poogen meenutab rohkem gambapoonat.

Erinevad häälestused

Pillide häälestuses valitses 17. ja 18. sajandil täielik paabel. Gambade häälestuses kasutati tert-, kvart- ja kvinthäälestust ning ka keelte arv varieerus kolmest kaheksani. Alates 17. sajandi keskpaigast hakati orkestrites *violone* kõrval kasutama ka kontrabassi, mille keelte arv ja häälestus erines piirkonniti. Kuni 19. sajandi alguseni oli Prantsusmaal ja Inglismaal kasutusel kolmekeelne kvinthäälestus, Itaalias ja Hispaanias kolmekeelne kvarthäälestus, Saksamaal neljakeelne kvarthäälestus ja

Austrias nn Viini viiekeelne (vahel isegi kuuekeelne) tertskvart-terts-tertsshäälestus. 1832. aastal lepiti Pariisi konservatooriumis **Luigi Cherubini** eestvedamisel kokku, et kontrabassil hakkab olema neljakeelne kvarthäälestus nagu Kesk-Euroopas. Võimalik, et sellele otsusele aitas kaasa ka tolleaegsete menuheliloojate

(Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert)

kirjutatud repertuaar.

Seega on kontrabass ainus kvarthäälestusega (E₁-A₁-D-G) keelpill tänapäeva orkestri pillide seas. Aja jooksul on kontrabassile vajadusest tingituna lisandunud ka viies keel. Orkestrites

võeti kasutusele alumisest E₁-keelest kvart (H₂) või tert (C₁) madalam keel, džässis aga ülemisest G-keelest kvart kõrgem (c) keel. Algul dubleeris kontrabass orkestris tšellopartiit oktavi madalamalt. Hiljem, koos romantismiajastuga ilmus partituuri-desse iseseisev kontrabassipartii.

Solistlik häälestus

Selleks, et kontrabassist saaks ka soolopill, on ennekõike kontrabassimängijad ise hea seisnud. Teadaolevalt vanim spetsiaalselt kontrabassile kirjutatud teos pärineb Joseph Haydni sulest. Kontrabassi kui soolopilli tõeline võidukäik algas aga 18. sajandi lõpul Itaalias. Veneetsias pärit **Domenico Dragonetti** (1763–1846) oli oma aja tuntuim kontrabassivirtuoos ja üks esimesi, kes alustas enda tarbeks lugude kirjutamisega. Koos legendaarse itaalia kontrabassivirtuoosi, dirigendi ja helilooja **Giovanni Bottesiniga** (1821–1889), kelle sulest pärineb suurem osa 19. sajandil kirjutatud kontrabassimuusikat, suutsid nad

Muusikateadlased pole tänase päevani päris selgeks vaielnud, kas kontrabass kuulub viiulite või gambade perekonda.

ka teistes heliloojates selle pilli vastu huvi äratada. On teada, et **Ludwig van Beethoven** oli Dragonetti mängust nii suure vaimustuses, et hakkas ka oma sümfooniates kontrabassiparitiidele suuremat rõhku panema. Selle näiteks võiks tuua tema Üheksanda sümfoonia finaali, kus kontrabassidel on tähelepanuväärne roll. Käesolevaks ajaks on kontrabassile kirjutatud umbes kakssada kontserti, lisaks loomulikult ka väiksemaid teoseid ja ansambleid.

Kontrabassist Eesti kontekstis rääkides ei saa me kohe päris kindlasti mööda minna meie oma maailmanimega kontrabassivirtuosist **Ludvig Juhist** ja **Eduard Tubina** kontrabassikontserdist, mis on kirjutatud Juhi tellimusel 1948. aastal Rootsis. Ludvig Juht (1894–1957) sündis Tartumaal Väägveres ja sai oma muusikalise alghariduse David Otto Wirkhausi pasunakooris trombooni ja kontrabassi mängides. Sealt edasi viis tee Tartu, Riia, Londoni ja Berliini kaudu Ameerikasse Bostonisse, kus Juhist sai Bostoni sümfooniaorkestri solist. Ludvig Juhi elu eesmärgiks oli tõestada, et kontrabass võib olla soolopill nagu teisedki instrumendid. Selle nimel tegutses ta ennast säästmata. 1946. aastal tellis Juht Tubinalt kontrabassikontserdi, et tutvustada seda Bostoni sümfooniaorkestri peadirigendile **Serge Koussevitzky**le, kes oli samuti tuntud kontrabassivirtuos ja helilooja. Eduard Tubin sai kontserdi valmis 1948. aastal, kuid Juhil ei õnnestunud seda orkestri mängukavva sokutada ning sama kordus ka mõni aasta hiljem toimunud Euroopa turnee ajal. Kuid maailm oli ühe muusikapärli võrra rikkam.

Kontrabassi suurem vend

Hoolimata kontrabassi aukartustäratavatest mõõtmetest on tal ka "suurem vend" – *octobass*. See instrument kuulub küll rohkem kurioosumite valdkonda, kuigi Hector Berlioz oli veendunud, et ühte korralikku suurde orkestrisse peaks kuuluma ka neli *octobass*'i. *Octobass*'i loojaks peetakse prantsuse pillimeistrit **Jean-Baptiste Vuillaume**'i (1798–1875), kes 1850. aastal ehitas 3,48 meetri kõrguse instrumendi, millel oli kolm keelt (C_2 , G_2 , D_1) ja seitsmest pulgast ning hoovast koosnev mehhanism, mille abil sai kromaatilisel mängida ja vajalikku helikõrgust fikseerida. Veel kuulus varustuse hulka väike treppredelike, millel muusik pidi seisma, et ulatuda mängima. Tänapäeval asub see instrument Pariisi muusikamuseumi kollektsioonis. *Octobass*'i võib leida Hector Berlioz, Richard Strauss, Gustav Mahleri, Richard Wagneri ja Pjotr Tšaikovski käsikirjalistest partituuridest. Hiljem on *octobass*'i oma loomingus kasutanud ameerika helilooja Adam Gilberti ja briti intellektuaalset rocki esindav ansambel Genesis.

Ludvig Juhi elu eesmärgiks oli tõestada, et kontrabass võib olla soolopill nagu teisedki instrumendid. Selle nimel tegutses ta ennast säästmata.

FOTO TMMI ARHIIVIST

Erinevalt Vuillaume'i ehitatud octobass'ist, on sel Arizonas Phoenixi muusikainstrumentide muuseumis asuval hiidpillil koguni neli keelt.

FOTO INTERNETIST

**TALLINNA
FILHARMOONIA**
TALLINN PHILHARMONIC SOCIETY

**KONTSERDID
JAANUAR
2012**

12. JAANUAR 19.00, VENNASTE TUBA
TALLINNA FILHARMOONIA

**SARI PÜHA MAURITIUSE BAROKKÕHTUD
OHJELDATUD FANTAASIA
18-LE KEELELE**

Gambakonsortsium väike ring
TÖNU JÕESAAR tiiskantgamba, bassgamba
LEHO KARIN tenorgamba
PEETER KLAAS bassgamba

*Inglise 16.-17. sajandi kolmeaälne gambamuusika,
fantaasiad, tantsud ja kõlapildid elust enesest
autoritelt O. Gibbons, M. East, T. Hume,
M. Locke, H. Purcell. ja A. Ferrabosco II*

Piletid 12€/8€

21. JAANUAR 19.00, VALGE SAAL
TALLINNA FILHARMOONIA

**SARI TALENDID KODUS
HEILI ROSIN**

HEILI ROSIN flööt
DIRIGENT JUHA KANGAS Soome
TALLINNA KAMMERORKESTER

*Kavas W.A. Mozart, P. Vasks,
H. Tulve (uudisteos)*

Piletid 10€/7€

26. JAANUAR 18.00, MUSTPEADE MAJA

**RINGKÄIK MUSTPEADE
MAJAS JÜRI KUUSKEMAA
JUHTIMISEL**

Tunniajast jalutuskäiku läbi Tallinna ajaloo ühe
eredama ja põnevalt salapärase maja juhivad ajaloolane
Jüri Kuuskemaa. Tutvuda saab erinevate saalide,
keldrikorruse ja mitmete ametiruumidega, kuhu
kontserdipublik tavaliselt ei satu.

Eesti keeles. Pilet 5€

26. JAANUAR 19.00, VENNASTE TUBA
TALLINNA FILHARMOONIA

**SARI PÜHA MAURITIUSE BAROKKÕHTUD
MEREREIS HISPAANIAST
KREEKANI**

OKSANA SINKOVA flööt
ALINA SAKALOUSKAYA kunstiline juht, mandoliin
ENE NAEL klavessiin
VILLU VIHERMÄE barokktšello, kommentaarid

*M. Marais', A. Vivaldi, L. Vinci, V. Kioulaphidese,
P. Iturralde, G. Caccini ja J. Rodrigo sonaadid,
fantaasiad, aariate seaded*

Koostöös Vanalinna Hariduskollegiumi Muusikakooliga
Piletid 12€/8€, koos ekskursiooniga 15€/11€

TALLINNA FILHARMOONIA | TEL +372 6699 940 | KONTSERDIINFO: WWW.FILHARMOONIA.EE

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com. Soodustused EMÖL liikmetele, pensionäridele, (üli)õpilastele.

